

De Lichtbrenger voor zoekers naar Waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

**Uitdagingen voor
2012**

**Hebben dieren
zelfbewustzijn?**

**Theosofie, AA en
God**

**Persoonlijk,
maatschappelijk en
wereldwijd welzijn**

**Emanatie, fohat
en het elektrische
universum**

Afbeelding omslag:

Het poollicht is het stralende gevolg van de dynamische interactie tussen de deeltjesstroom vanuit de Zon en het magnetisch veld van de Aarde.

Licht op ...

Uitdagingen voor 2012

2

De uitdaging waar theosofen overal ter wereld voor staan, is om de theosofische basisleringen in verband te brengen met actuele vraagstukken.

Herman C. Vermeulen

(Zelf)bewustzijn en dieren

Hebben dieren zelfbewustzijn?

4

We kunnen dieren pas dierwaardig behandelen als we weten wat er in ze omgaat. Daarom is het zo belangrijk te onderzoeken of dieren, net als mensen, over zelfbewustzijn beschikken.

Barend Voorham

Theosofie, Anonieme Alcoholisten, en God

11

Welke waarde heeft het 12 stappenprogramma van de 'Anonieme Alcoholisten', theosofisch gezien? De auteurs Sally en James Colbert bestuderen niet alleen al vele jaren de Theosofie, James Colbert is tevens deskundig op het gebied van de klinische psychologie.

Sally en James Colbert

Coherentie: de verbinding tussen persoonlijk, maatschappelijk en wereldwijd welzijn

18

Tijdens de laatste ITC-conferentie in Californië gaf Rollin McCraty een boeiende lezing over de elektromagnetische eigenschappen van de mens, en vooral van die van hart en hersenen. McCraty doet al jaren onderzoek op dit gebied. De feiten die hij aandraagt zijn buitengewoon interessant, onder andere omdat ze de theosofische leringen bevestigen. Dit artikel is een ingekorte weergave van zijn lezing. Het artikel van Joop Smits dat direct op dit artikel volgt, plaatst de vermelde feiten in een theosofisch perspectief.

Redactie

Emanatie en fohat als grondslag voor het elektrische universum

23

Wetenschappers hebben ontdekt dat elektromagnetisme een belangrijke ordenende kracht is, zowel op cosmissch gebied als in het menselijk lichaam (zie het voorafgaande artikel van McCraty). De Theosofia is in staat deze ontdekte feiten te verklaren. De sleutels daarvoor zijn *emanatie* en *fohat*.

Joop Smits

Uw Vragen

35

- » Vertrouwen in de toekomst
- » Natuurwetten
- » Bidden tot natuurkrachten

Activiteiten Agenda

36

- » Lezingen in maart en april

Licht op ...

Uitdagingen voor 2012

Als u dit leest bevinden we ons alweer in de tweede maand van dit nieuwe jaar 2012. Toch is het goed om even stil te staan bij wat zo'n nieuw jaar aan uitdagingen met zich meebrengt, afgezien van de goede voornemens — waar je echt wat mee moet doen, anders sussen ze alleen het geweten en zullen ze het tegenovergestelde effect hebben.

We kunnen een nieuw jaar zien als het ingaan van een nieuwe fase waarin we een aantal doelen willen verwezenlijken. En dat geldt net zo goed voor onze organisatie 'The Theosophical Society Point Loma - Blavatskyhouse'. Als wij vooruitkijken hebben we een aantal interessante dingen op de agenda staan waaronder vier symposia en conferenties. Drie daarvan vinden in het buitenland plaats; in Nederland is er ons eigen symposium in Den Haag.

Laten we eerst de buitenlandse activiteiten bekijken. De eerste is een studieweek in Bringhausen in Duitsland in de maand juni. Dit is een bijeenkomst van de Point Loma-tak in Duitsland, waar traditioneel een week intensief gestudeerd wordt in werken van Gottfried de Purucker. Dan hebben we een Point Loma-convivium in de omgeving van San Diego, net als vorig jaar, toen het voor het eerst na lange tijd gehouden werd. Het zal plaatsvinden van 2 tot 5 augustus. Het programma wordt natuurlijk vanuit de Point Loma-traditie opgezet en is nog in opbouw. Er is een aantal goede ideeën, die momenteel uitgewerkt worden.

En in de lijn van een wat langere traditie is er deze zomer weer een conferentie van het 'International Theosophy Conferences, Inc.' (ITC), ditmaal in Wheaton, dicht bij Chicago in de Verenigde Staten. Gastorganisatie is deze keer de Amerikaanse afdeling van de Theosophical Society Adyar. Het thema is *Karmic Cycles: Wheels of Spiritual Growth*. Zie voor informatie www.stichtingisis.org/SymposiumStichtingISIS.

Op al deze bijeenkomsten worden theosofische inzichten uitgewisseld die door de Theosofen van nu zijn opgebouwd op basis van de oorspronkelijke leringen die H.P. Blavatsky van 1875 tot 1891 heeft gepubliceerd. De uitdaging waar Theosofen voor staan is om de basisleringen in verband te brengen met de huidige inzichten en te laten zien dat deze leringen wetenschappelijke, filosofische en religieuze wiskunde zijn, die actueel blijft in onze huidige samenleving. Dit doen we door te laten zien dat de huidige ontdekkingen volledig passen in die Kennis-Wijsheidstraditie.

Deze uitdaging is ook opgepakt door twee voortrekkers van het ITC, James en Sally Colbert. Zij zijn hun gehele leven al Theosoof en James is psychiater. Samen zijn zij een serie artikelen gestart waarin zij vanuit de psychiatrie de relatie leggen met de Theosofie en zo ondersteuning willen verlenen aan familie en naasten van patiënten. Als u verder leest ziet u het eerste artikel uit deze serie: over alcoholisme. Wij zijn zeer benieuwd naar uw reacties. Wij hebben de Colberts namelijk beloofd om uw reacties te bundelen en te vertalen, en naar hen op te sturen. Zo kunnen

zij het artikel updaten, en zal het uiteindelijk met de andere artikelen in boekvorm gepubliceerd kunnen worden. Het tweede artikel over schizofrenie is al in het Engels verschenen.

De hierboven geschetste uitdaging geldt des te meer voor het onderwerp van ons symposium op 26 en 27 mei. Het is getiteld ‘*De groei van mens en mensheid: Een boven- politieke visie op veranderingen in de samenleving*’. Alleen al het woord groei kan voor een boeiende discussie zorgen, door ons af te vragen over welke groei we het hebben. De wetenschappelijke kennis over de gehele evolutie van de mens is in vergelijking met andere wetenschappen een minder gevorderde discipline; de laatste jaren heeft het DNA-onderzoek grote vooruitgang geboekt, maar de koppeling tussen fysieke eigenschappen en bewustzijneigenschappen is nog nauwelijks gemaakt. Over dit zogenaamde non-dualisme bestaat binnen de wetenschap grote controverse. Met de term non-dualisme wordt bedoeld, dat zaken niet gesplitst kunnen worden maar een eenheid zijn. Het woord vindt zijn oorsprong in het Latijnse ‘duo’, dat ‘twee’ betekent, en wordt gebruikt in de vertaling van de term ‘advaita’ (niet-twee) in het Sanskrit.* Deze denkwijze is een van de basisuitgangspunten in de Theosofie: bewustzijn is de grondslag voor al het bestaande. Er is altijd een achterliggende kracht (bewustzijn) die aan elk verschijnsel voorafgaat of ten grondslag ligt.

Deze oude basisgedachte wordt in onze tijd heel vaak het non-dualisme genoemd, omdat het dualisme door de wetenschap al vele eeuwen gedecteerd is. De start ligt bij Aristoteles; hij hanteerde een analytische, inductieve manier van denken: het destilleren van een algemeen geldende waarheid uit het doen en laten van het individu en de waarneembare werkelijkheid. Dit heeft bij latere wetenschappers geleid tot een gerichtheid op de uiterlijke kant van al het bestaande, zonder nog te denken aan een achterliggende kracht.

Dat is ook het geval met Darwin’s evolutietheorie. Door zijn studie van de verschijnselen in de natuur op zijn reis met de Beagle naar onder andere de Galapagoseilanden en zijn vele waarnemingen in zijn eigen omgeving was hij uiteindelijk tot de conclusie gekomen dat de best aangepaste overleeft. Deze conclusie is door zijn volgelingen verabsoluteerd tot “de sterkste overwint”, wat tot groot sociaal onrecht heeft geleid.

Wij hopen u in ons symposium een veel dieper en beter inzicht te geven over onze groei als mens en mensheid door te spreken over groeifasen als de cyclische processen van geest en materie, over de mogelijkheid om dit zelf te sturen, over de zo belangrijke emanatieprocessen van bewustzijn binnen bewustzijn, en de universele samenwerking in de natuur.

Nog een klein laatste punt. *Lucifer* is vanaf het eerste nummer van dit jaar ook digitaal verkrijgbaar in een beveiligd pdf-bestand. Onze abonnees kunnen, indien zij dit willen, naast hun papieren *Lucifer* ook een digitale *Lucifer* ontvangen. Zij kunnen dit aangeven door een e-mail te sturen naar luciferred@stichtingisis.org met onderwerp ‘digitale *Lucifer*’. Voor degenen die *Lucifer* nog niet ontvangen is er ook een digitaal abonnement mogelijk voor 20 euro per jaar.

Herman C. Vermeulen

* De grondgedachte van non-dualistisch denken is gestut op de hypothese, dat elke vorm van tweedeling geen reëel verschijnsel is, maar dat een dergelijk onderscheid kunstmatig wordt aangebracht. Voorbeelden van non-dualisme zijn te vinden in de tweedelingen tussen het zelf en de ander, man tegenover vrouw, goed tegenover kwaad, et cetera. Non-dualistisch denken vindt voornamelijk zijn oorsprong in Azië, en is onder andere zichtbaar in het Hinduïsme (Advaita Vedānta) en het Buddhisme, en natuurlijk in de Theosofia.

(Voetnoot gebaseerd op <http://nl.wikipedia.org/wiki/Non-dualisme>).

(Zelf)bewustzijn en dieren

Hebben dieren zelfbewustzijn?

Kerngedachten:

» Monaden zijn in essentie grenzenloze bewustzijnscentra. Elke monade heeft zich op unieke wijze ontwikkeld. Daarom verschillen wezens van elkaar.

» Zelfbewustzijn is een type bewustzijn dat als kenmerk heeft dat het op zichzelf kan reflecteren. Het hangt nauw samen met denken. Het is een relatief begrip.

» Dierlijke monaden ontwikkelen het denken niet, maar de begeertekracht. Dierlijke 'keuzes' zijn niet gebaseerd op mentale overwegingen, maar op instinct: de uit dit en vorige levens opgedane levenservaringen.

» Hoogontwikkelde dieren laten soms bijna-menselijke vermogens zien, waaronder zelfherkenning in een spiegel.

Al sinds jaar en dag voelt de mens zich verheven boven het dier. Dieren werden als machines voorgesteld. Gevoelens zoals pijn zouden ze niet kennen. Straffeloos werden dieren mishandeld ter wille van menselijke welvaart en soms ook simpelweg uit wreedheid.

Gelukkig is er nu een tegenbeweging. Dierenwelvaart staat op de agenda. Als gevolg daarvan zijn allerlei kwesties aangaande dieren actueel. Misschien wel de belangrijkste is of dieren, net als mensen, over zelfbewustzijn beschikken. We kunnen dieren pas dierwaardig behandelen als we weten wat er in ze omgaat.

De Theosofia heeft met betrekking tot bewustzijn een heel duidelijk uitgangspunt, dat lijnrecht staat tegenover de gangbare wetenschappelijke ideeën. De materialistische filosofie beschouwt bewustzijn als een toevallig bijproduct van de stoffelijke hersenen. De Theosofia daarentegen beweert dat alles bewustzijn is. Ze ziet de stof eerder als een uitvloeisel van bewustzijn of anders gezegd, als een voertuig waarin dat bewustzijn zich kan uiten.

Bewustzijn definiëren wij als *bewust zijn*, ofwel *leven*. Alles wat bestaat – van een partikeltje van een atoom tot een gigantisch melkwegstelsel – is een uitdrukking van bewustzijn. De uiterlijke kant van een wezen – zijn lichaam – is niets anders dan het voertuig van bewustzijn. Je kunt daarom elk verschijnsel *een* bewustzijn noemen; of wellicht scher-

per geformuleerd: een bewustzijnscentrum of een wezen.

In de Natuur reageert alles op elkaar. Atomen verbinden zich en stoten elkaar weer af. Mineralen, planten, dieren en mensen leven bij de gratie van elkaar. Er is sprake van één groot organisme.

Dat op elkaar reageren en met elkaar in verband staan, is een duidelijke aanwijzing dat alle verschijnselen bewustzijnscentra zijn. Het kenmerkende van een levend wezen is namelijk dat het op innerlijke kracht handelt en voorwerp van handeling van andere wezens is. Wie de Natuur goed observeert, ziet dit in alles bevestigd. Overal is samenwerking, interactie, symbiose. Niets staat helemaal op zichzelf. Alles leeft.

Het theosofisch uitgangspunt dat alles bewustzijn is, heeft een stevige wetenschappelijke basis.

Verschillen

Wie de verschijnselen in de Natuur bestudeert, ziet ook dat al die levende wezens van elkaar verschillen. Mensen zijn anders dan dieren; die zijn op hun beurt anders dan planten en mineralen. Maar ook binnen één natuurrijk zijn vaak enorme verschillen. We weten dat er zeer uiteenlopende mensen zijn, maar ook in het dierenrijk zijn de verschillen enorm. Een intelligent beest als een dolfijn is heel anders dan de vis en kwal die in dezelfde zee zwemmen. En een aardworm is heel anders dan een merel die hem opeet. Als je met wat meer tijd naar vogels kijkt, zie je bijvoorbeeld ook dat er verschillen in karakter zijn binnen een soort zoals kauwen. Zo heeft de ene kauw veel meer kwaliteiten om de troep te leiden dan de andere. Iedere hondenbezitter weet dat er nogal wat verschillen in karakter tussen deze viervoeters kunnen zijn. Sommige zijn uiterst nerveus, angstig, terwijl andere de rust zelve zijn. Soms zijn die verschillen moeilijk waar te nemen, maar ze zijn er altijd.

Ook in het plantenrijk zien we overal verschillen. Geen twee bloemen, geen twee grassprietjes zijn aan elkaar gelijk. Er zijn natuurlijk sterke overeenkomsten, maar op minieme punten zullen ze anders zijn. Zelfs in de microscopisch kleine wereld zijn er verschillen. Geen twee cellen in ons lichaam zijn exact hetzelfde.

De atomaire wereld is voor ons alleen indirect te observeren. Toch heeft de scheikunde ons geleerd dat atomen van de verschillende elementen van elkaar verschillen. Een goudatoom is anders samengesteld dan dat van ijzer of zuurstof. Maar zelfs binnen één element verschillen de atomen individueel. In natuurkundige proeven doen zich namelijk vaak lichte afwijkingen voor. Wetenschappers schrijven die verschillen vaak toe aan meetfouten, maar soms kon worden aangetoond dat het om reële verschillen gaat.

Monaden

We zijn geneigd die verschillen toe te schrijven aan uiterlijkheden. Een marmot ziet er anders uit dan een goudvis. Maar als je uitgaat van bewustzijn, gaat het niet zozeer om die uiterlijkheden, maar om de toestand van bewustzijn waarin het wezen verkeert.

Hiervoor definieerden we bewustzijn als bewust zijn, maar daarmee is natuurlijk niet alles gezegd. Het ZIJN is in essentie grenzenloos. Immers, alles is het ZIJNDE. Er is niet iets wat niet is. Dat betekent dat bewustzijn grenzenloos is. Er zitten met andere woorden oneindige mogelijkheden en potenties in het bewustzijn.

Waarom verschillen wezens? Door de wijze waarop ze uitdrukking geven aan de oneindige mogelijkheden die in het bewustzijn, dat ze zijn, aanwezig zijn.

Omdat wezens verschillen in hun bewustzijn, verschillen ze ook in hun lichaam. Dat lichaam is namelijk niets anders dan het instrument dat vanuit het bewustzijn precies zo gevormd wordt, dat het als passend voertuig kan dienen om in deze fysieke wereld ervaringen op te doen. Dat grenzenloze bewustzijnsreservoir dat elk wezen is, wordt in de Theosofia een monade genoemd. Een monade is dus een in essentie grenzenloos bewustzijnscentrum. Elk wezen is een monade. Elk wezen is daarom in zijn essentie gelijk aan welk ander dan ook. In essentie is er geen verschil tussen een mens, een dier, een plant of een mineraal. De feitelijke verschillen ontstaan doordat niet elke monade op gelijke wijze ontwikkeld is. Sterker: elke monade is per definitie anders ontwikkeld dan andere monaden.

Rijken der natuur

Hoewel monaden verschillend ontwikkeld zijn, zijn er wel overeenkomsten tussen hen. Vergelijk het met een school. Elke leerling op school is anders. Maar sommigen zijn wel ongeveer even ver. Zij vormen een klas. Zo leren leerlingen in groep 3 op de basisschool lezen en eenvoudige optellen aftreksommen te maken, terwijl in hogere groepen er met breuken wordt gerekend en leerlingen ingewikkelde teksten moeten verklaren.

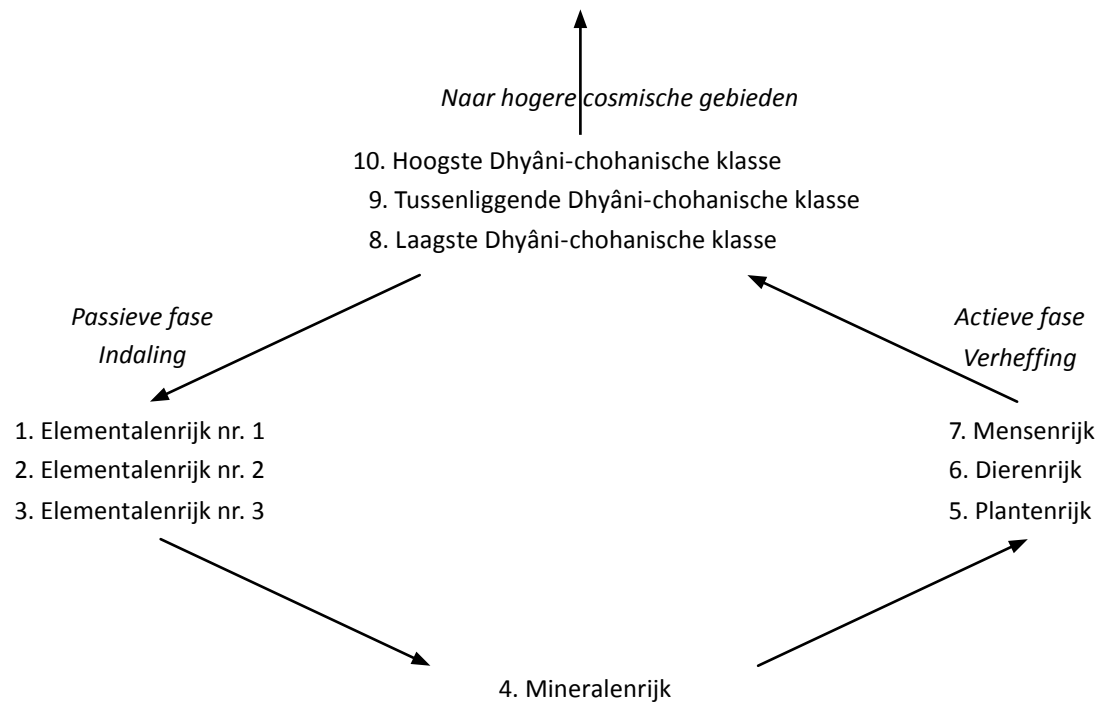
In de Natuur heb je ook klassen van monaden, natuurrijken genoemd. De wezens in zo'n natuurrijk zijn bezig bepaalde aspecten uit het bewustzijn tot ontwikkeling te brengen. Zo bevindt de mensheid zich in de mensenklas. In die klas wordt het denken ontplooid.

Onder die klas heb je de klas van de dieren; daaronder die van de planten; dan die van de mineralen. Ten slotte zijn er volgens de Theosofia nog drie klassen: de elementenrijken.

Toch bevinden mensen zich niet in de hoogste klas. Er zijn nog drie hogere natuurrijken. Je kunt die de godenrijken noemen. In de Theosofia worden ze de rijken van de Dhyâni-Chohans genoemd.

In het schema op bladzijde 6 zie je dat de zeven laagste rijken hun oorsprong hebben in de drie klassen van Dhyâni-Chohans. Tegelijk is hun doel ook diezelfde godenrijken te bereiken, maar dan als zelfbewust wezen.

De elementalen zijn de meest onzelfbewuste monaden. Ze vormen de passieve zijde van de natuur. Het mineralenrijk is een soort overgangsgebied, waarna vanaf de planten er

De ontwikkeling van de monade door de 10 natuurrijken.⁽¹⁾

een actieve opklimming is, terug naar de goddelijke bron waaruit de wezens voortgevloeid zijn.

Elke fase is nodig. Je kunt geen rijk overslaan. Er is dan ook sprake van een volstreekte gelijkwaardigheid. Precies zoals in een school de leerlingen in groep 1 niet minder zijn dan de leerlingen in groep 8, zo zijn de monaden die door bijvoorbeeld het planten- of dierenrijk trekken, niet minder waard dan menselijke monaden.

Deze leer geeft een hecht fundament voor ethiek ten opzichte van dieren. Dieren zijn niet aan ons minderwaardig. Ze zijn minder ver ontwikkeld. Maar hun oorsprong en bestemming is dezelfde als die van ons. Er is een zeer nauwe relatie tussen ons mensen en dieren.⁽²⁾ Hoewel we in onze hoogmoed soms anders menen, kunnen wij, zomin als alle andere natuurrijken, niet zonder de dieren. Elk rijk is een fase in de ontwikkelingsgang van monaden. Om die fase met succes af te ronden, zijn de monaden in de andere rijken nodig. We leven dankzij en voor elkaar. In de loop van vele reusachtige cycli zullen alle monaden in alle klassen vervolmaking bereiken. Ze zullen groeien van onzelfbewuste godsvonken naar zelfbewuste goden.

Wat is zelfbewustzijn?

De vraag of dieren bewustzijn hebben, hebben we nu beantwoord. Het antwoord is: ze hebben niet alleen bewustzijn, ze *zijn* het. En het is in essentie goddelijk. Maar hebben ze ook *zelf*bewustzijn?

Zelfbewustzijn is een bijzondere vorm van bewustzijn. Wikipedia definieert het als: (...) *zowel de beleving van*

wat er in iemands eigen geest en lichaam omgaat, als het besef van het eigen bestaan.

Het wil dus zeggen dat je weet wie of wat je bent en wie of wat je geweest bent. Daarmee hangt samen dat je weet wat je denkt, voelt en doet. Je bent je bewust van je eigen identiteit.

Vanuit de Theosofia zouden we zelfbewustzijn als volgt willen definiëren: een bepaalde vorm van bewustzijn, dat als kenmerk heeft dat het naar zichzelf kan ‘kijken’, over zichzelf kan nadenken en op zichzelf kan reflecteren.

Als je het begrip aldus omschrijft, merk je meteen dat er niet een absolute grens is waar zelfbewustzijn begint, want sommige mensen kunnen heel goed over zichzelf nadenken, terwijl andere daar heel veel moeite mee hebben. In het onderwijs wordt zelfreflectie als een vorm van lerend vermogen beschouwd. Een leerling die goed op zichzelf kan reflecteren, kan in de regel gemakkelijker leren dan iemand die dat niet of slecht kan. Er zijn met andere woorden gradaties in zelfbewustzijn.

Je kunt ook leren over jezelf na te denken. Daarmee vergroot je je zelfbewustzijn. Dit proces vindt in een mensleven op natuurlijke wijze al plaats. Als een mens geboren wordt, is er geen sprake van zelfbewustzijn. Een baby is zichzelf immers niet bewust. Kinderen zelf schijnen dit te beseffen. Ooit liet iemand aan mijn toen zevenjarige dochter een foto zien waarop zij als baby was afgebeeld. “Kun je je dit nog herinneren?” was de vraag die gesteld werd. “Nee”, antwoordde mijn dochter, “want toen kon ik nog niet naar mezelf kijken.”

Pas als het mensenkind wat ouder wordt, ontwikkelt het het vermogen om 'naar zichzelf te kijken'. Dan is het sluimerende zelfbewustzijn wakker geworden.⁽³⁾

Zelfbewustzijn en denken

Zelfreflectie hangt nauw samen met denken. Door het analyserende vermogen kan een mens zichzelf zien als een wezen dat anders is dan anderen. Hij leert zichzelf beschouwen als een op zichzelf staande entiteit, afgescheiden van andere entiteiten.

Vanaf het moment dat de peuter leert zijn intellect te gebruiken, ontstaat er dan ook de eerste vorm van zelfbewustzijn. Hij weet dat hij iemand anders is dan een ander. Hij beseft dat hij een ego is. Hij gaat zichzelf zien als kind, als jongetje of als meisje. Op dat moment ontstaat er ook zoiets als ethisch besef, dat daarvoor nog niet ontplooid was.

Een baby kan gemakkelijk zijn vingertje in het oog van een ander kind steken. Zelfs als die ander het uitschreeuwt van de pijn, hoeft dat een baby er niet toe te bewegen hiermee op te houden. Dat schreeuwen kan zelfs stimulerend werken. Het wekt de nieuwsgierigheid en is een aanmoediging nog harder in het oog van de ander te prikken. Er is dan ook bij de baby nog geen ethisch besef. Er is geen empathie. Goed en kwaad bestaan nog niet. Die begrippen komen pas als het denken zich gaat manifesteren.

In talloze religieuze mythen is beschreven hoe bij de mensheid dat denken, en het ermee gepaard gaande zelfbewustzijn en ethisch besef, zijn ontwikkeld. Het verhaal van Adam en Eva in het paradijs, of de mythe van Prometheus en het van de goden gestolen vuur dat hij aan de nog stomme mensheid schonk, zijn daar sprekende voorbeelden van.

Dierlijk bewustzijn

Als mensen in de 'klas van de levensschool' zitten waarin het denken tot ontwikkeling wordt gebracht, dan roept dat de vraag op wat de dieren tot ontwikkeling brengen. Om die vraag te beantwoorden moet je de verschillende bewustzijnsaspecten in ogenschouw nemen. (Zie schema hiernaast.)

Uitgaande van het principe dat bewustzijn grenzenloos is, bezit elke monade, wat zijn ontwikkelingsfase ook is, deze bewustzijnsbeginselen. Alleen heeft niet elke monade ze in gelijke mate ontwikkeld. Elk van die beginselen wordt met name in één natuurlijk geëvolueerd. En daarmee bedoelen we dan, dat een beginsel van latent vermogen tot actieve eigenschap wordt ontwikkeld.

Bewustzijnsbeginselen

Âtman	Zelf
Buddhi	verlichtingsbeginsel
Manas	denken
Kâma	begeerte
Prâna	vitaliteit
Linga-sarîra	modellichaam / gevoel
Sthûla-sarîra	lichaam

Het ligt voor de hand dat als de monaden die tot het mensenrijk behoren het denken ontwikkelen, de wezens uit het dierenrijk het daaronder liggende bewustzijnsbeginsel, de begeertekracht, tot ontwikkeling brengen. Hun evolutie staat vooral in het teken van het tot vervolmaking brengen van Kâma. Het dierlijke streven is er vooral op gericht te overleven in deze materiële wereld, voor nakomelingen te zorgen en dat op een steeds perfectere wijze doen.

Elk dier leert. Het leert zijn begeerten zo efficiënt mogelijk te realiseren. Vandaar dat dieren lijden als hun innerlijke drang onbevredigd blijft: denk aan de jonge varkens en runderen die al snel bij hun zogende moeder worden weggehaald. Heel hun instinct is erop gericht bij hun moeder te blijven.

De laagste drie vermogens, vitaliteit, gevoelens en lichaam, hebben dierlijke wezens in het verleden al ontwikkeld. Ze kunnen energiek zijn of zich uitgeput voelen. De hogere dieren kennen allerlei gevoelens, sympathieën en antipathieën, en soms een intensief sociaal leven. Dieren hebben vaak fijnzinnig ontwikkelde zintuigen: de meeste dieren zijn veel sensitiever dan mensen, en daardoor ook veel meer onder de invloed van hun omgeving. En hun lichamelijke vermogens zijn – wat topprestaties betreft – onvergelijkelijk veel groter dan die van de mens, denk maar aan de sprintkwaliteiten van een cheeta.

De bewustzijnsbeginselen van een dier kunnen wij mensen ook in onszelf herkennen. Hoewel we daarin nooit helemaal slagen, kunnen we daarom een zekere voorstelling maken van wat het is om als dier te leven.

Tegelijk is het duidelijk, dat er een fundamenteel verschil is tussen mens en dier. Dieren kunnen geen rechtvaardige grondwet ontwerpen en evenmin nadenken over de zin van het leven en de dood, of een artikel over mensen en dieren schrijven. Dat vereist denkvermogen. Voor mensen is het *innerlijke* leven ernstig tekortgeschoten als we alleen zouden toekomen aan 'overleven' en nooit aan wat

ons leven waarde en waardigheid geeft: loyaliteit aan je geweten, onbaatzuchtige vriendschap, jezelf vergeten ten behoeve van een groter doel, het genieten van de schoonheid van kunst en de natuur. Ook geeft ons denken ons de mogelijkheid om onze moeilijkheden in een begrijpelijk verband te plaatsen, wat ons lot vaak dragelijker maakt. Die mogelijkheid hebben dieren niet: zij kunnen geen afstand nemen tot de gebeurtenissen die ze hier en nu meemaken.

Nu zijn er natuurlijk heel veel verschillen tussen dieren. De gangbare biologische indeling gaat vooral uit van lichamelijke kenmerken. Zoogdieren, vogels en reptielen bijvoorbeeld worden zo onderscheiden en in een systeem ingedeeld, vanwege bepaalde fysieke kenmerken zoals het leggen van eieren of het zogen van de jongen. Wanneer je op basis van de Theosofia een indeling zou maken, keek je meer naar de bewustzijnsaspecten. De indeling die je dan zou krijgen, zou wel eens kunnen afwijken van die welke gemaakt wordt op basis van fysieke eigenschappen. In het algemeen kun je zeggen dat de zoogdieren het verst ontwikkeld zijn. Dat blijkt onder andere uit de zorg die de meeste besteden aan hun nakomelingen. Het ligt voor de hand dat zij dan ook het meest op mensen lijken. Ze schurken als het ware tegen het mensenrijk aan.

Zelfherkenning

Veel onderzoekers hebben door middel van experimenten geprobeerd te achterhalen of dieren zelfbewustzijn hebben. Zeer interessant is de zogenaamde spiegeltest, die al in 1970 door de Amerikaanse psycholoog Gordon Gallup werd toegepast. Gallup zette een rode stip op het voorhoofd van chimpansees. Ze konden die stip alleen zien als ze in een spiegel keken. Het bleek dat deze dieren als ze voor een spiegel stonden, aan hun voorhoofd bleven peuteren. Ze wilden klaarblijkelijk zich verlossen van die stip. Later werden ook met andere dieren tests gedaan. Niet alleen chimpansees bleken zichzelf in de spiegel te herkennen, ook gorilla's, orang-oetans, dolfijnen en olifanten beschikken over dit vermogen. Later werden ook stippen aangebracht op lichaamsplekken die door de dieren niet te zien waren. Die lieten ze ongemoeid.

Uit recent onderzoek van Onur Güntürkün van de Universiteit van Bochum komt naar voren dat zelfs eksters door naar hun spiegelbeeld te kijken, stippen kunnen verwijderen.⁽⁴⁾ Dus niet alleen hogere zoogdieren herkennen zich in een spiegel, ook bij een vogelsoort gebeurt dit. Honden en katten bleken het trouwens niet te kunnen. Die brommen alleen tegen hun spiegelbeeld of ze gaan achter

de spiegel op zoek naar de vermeende andere hond of kat. Niettemin is het de vraag of de herkenning van het lichaam in het spiegelbeeld ook betekent dat je je *zelf* bewust bent. Immers, je lichaam is je zelf niet. Herkenning van het lichaam hoeft niet te betekenen dat je het achterliggende bewustzijn als een op zichzelf staande identiteit beschouwt. Ofwel, zelfherkenning is niet hetzelfde als zelfbewustzijn. Wetenschappers trekken daarom ook geen harde conclusies uit de spiegelexperimenten. Je kunt die namelijk ook verklaren met associatief leren of conditionering. Dat betekent dat het dier door ondervinding leert, zonder dat daar zelfbewustzijn aan te pas komt.

Inlevingsvermogen

De moeilijkheid is natuurlijk dat we het gedrag van dieren altijd met ons mensenverstand interpreteren. Wij kunnen denken, ja, we denken altijd. Daarom zijn we geneigd gedrag van dieren vanuit ons menselijk bewustzijn uit te leggen. We kunnen niet met dieren communiceren in onze taal.

Niettemin kunnen we in een ander herkennen wat we zelf innerlijk al ontwikkeld hebben. We hoeven niet in de valkuil te vallen van 'ons eigen type bewustzijn projecteren op dieren', als we onze universele denkaspecten wakker hebben gemaakt (verlichtingsbeginsel en het Zelf) — iets dat we NU al kunnen. Dat is geen emotioneel meevoelen. We hoeven ons bewustzijn niet op het dierlijke niveau te brengen om te begrijpen wat het dierlijk bewustzijn is. Zo iets geldt ook voor mensenkennis. We hoeven niet te stelen om de dief te begrijpen. We hoeven niet zelf verdrietig te zijn om het verdriet van een ander in te zien. Een soortgelijk inzicht in dieren kunnen we eveneens ontwikkelen.

We kunnen dat met een mooi verhaal illustreren. Een boer was zijn paard kwijt. Na een tijd vergeefs zoeken vroeg hij zich af wat hij zou doen als hij het paard was. Ik zou naar de drinkplaats gaan, dacht hij. En jawel hoor, daar vond hij zijn paard.

Wijzen hebben dat vermogen van inleving en inzicht in een ander sterk ontwikkeld. Daarom begrijpen ze anderen, ook als die veel minder ver ontwikkeld zijn.

Geen absolute scheidslijnen

Volgens de Theosofia zijn er geen absolute scheidslijnen tussen de verschillende klassen van monaden. Zo zijn er menselijke monaden die het godenrijk al zeer dicht genaderd zijn. Mensen als Gautama de Buddha, Jezus of Krishna konden daarom met het goddelijke contact

hebben. De meeste mensen kunnen dat niet. Ze ervaren de goddelijke invloed niet zelfbewust.

De verhouding tussen het menselijk en het dierenrijk is hetzelfde. De meeste dieren ervaren de menselijke invloed niet bewust, hoewel die er wel degelijk is. Heeft een worm of vis enige kennis van ons bestaan? Dat ligt niet voor de hand. De relatief kleine groep van hogere zoogdieren hebben wel enige notie van ons, maar wat ze precies gewaarworden, is onduidelijk? Hoe ziet bijvoorbeeld een hond de mens? Waarschijnlijk als een soort godhond. Hij zou het menselijke bewustzijn niet begrijpen. Wat hij van ons waarneemt, interpreteert hij volgens

zijn hondenbewustzijn. Hij stelt zich daar verder geen vragen bij, want vragen stellen is een typisch manasische activiteit, en Manas of denken, hebben de dieren nog niet ontwikkeld. Evenmin kennen dieren ethische dilemma's, want ook daarvoor is een bepaald analytisch vermogen nodig, alsmede een geestelijk inzicht in wat goed en kwaad is. Een mens kan kiezen tussen de gemeenschap en het individu; ofwel voor het eigen ego of voor onzelfzuchtigheid. Voor dieren bestaat goed noch kwaad. Evenmin kennen ze humor, de relativerende grap (al kunnen ze soms met zichtbaar plezier 'verstoppertje' of 'tikkertje' spelen en op zeer creatieve wijze plagen en aandacht trekken). Dat zijn alle eigenschappen die samenhangen met een vorm van denken, relativering en zelfbewustzijn.

Toch zijn er, zoals gezegd, geen sterk afgebakende grenzen tussen het ene rijk en het andere.

Het zijn vooral de mensapen van wie de vermogens 'bijna menselijk' zijn. Een mooi voorbeeld daarvan is de symbolentaal die speciaal getrainde mensapen kunnen gebruiken onder de directe invloed en stimulans van de mens.⁽⁵⁾

Dierlijk instinct

Hoewel dieren niet kunnen denken, moeten zij toch, op hun dierlijke niveau, keuzes maken.

Ik herinner me een natuurfilm over een kudde olifanten in de Kalahari-woestijn in Namibië. Een kalfje was door droogte en uitputting zo verzwakt, dat het niet meer met de kudde mee kon. Je zag dat de kudde even bleef staan, afwachting of het jonge olifantje, dat was gevallen, de kracht vond om op te staan. Toen dit niet lukte, gaf de

In het dierenrijk is er sprake van instinctieve intelligentie, terwijl de intelligentie in het menselijk mentaal van aard is. Een voorbeeld van dierlijke intelligentie is de nestbouw van weervogels.

aanvoerder van de kudde het teken om te vertrekken. De moeder van het jong verkeerde vervolgens in een grote staat van vertwijfeling. Ze probeerde met haar slurf het jong overeind te duwen, wat niet lukte. Ze liep toen achter de kudde aan, keerde terug naar het jong, probeerde het nog eens, keek weer naar de kudde. Het was een hartverscheurend tafereel. Uiteindelijk koos de wijfjesolifant voor de kudde en liet ze haar jong stervend achter.

Deze keuze van de olifantenmoeder werd niet gemaakt op basis van een bepaalde mentale afweging van de mogelijkheden, zoals dat bij mensen het geval is. Het olifantenwijfje volgde haar instinct, of beter gezegd: een van haar instincten was het sterkst.

In feite was hier namelijk sprake van een conflict tussen twee instincten. Biologen hebben dat vrij goed onderzocht. Het is aangetroffen bij talloze diersoorten, dus niet alleen bij hogere zoogdieren.

Volgens de Theosofia is instinct de opgetaste hoeveelheid ervaringen die een dier in de talloze levens die het al heeft geleefd, heeft opgebouwd. En aangezien dierlijke monaden veel soorten ervaringen hebben opgedaan in hun talloze incarnaties, kan je ook verschillende soorten instincten hebben.

Anders dan bij mensen zijn hier dus geen zelfbewuste conclusies waardoor dieren leren. Ze volgen de weg van de minste weerstand. Ze doen ervaringen op, gedreven door de begeerten die ze aan het ontwikkelen zijn. Aldus leren ze hoe ze zich staande kunnen houden in deze fysieke wereld. Daarbij speelt zeker iets van gemeenschapszin een rol, want waarom zouden dieren zich anders zoveel moeite

getroosten om hun kroost groot te brengen. Dergelijke zorgzaamheid zien we zeker bij zoogdieren, maar er zijn ook andere voorbeelden van te geven zoals bij een kikker-soort in de Amazone, waarbij het mannetje de eieren, die zijn afgezet op een plantenblad, bewaakt. De uitgekomen kikkervisjes draagt hij op zijn rug naar een plasje of beek. Een deel nu van het instinct van de olifant spoorde haar aan haar jong te helpen en te verzorgen. Die ervaring had ze opgebouwd in haar vorige incarnaties. Tegelijk echter vertelde een ander deel haar, dat ze de kudde moest volgen. Dit laatste bleek uiteindelijk sterker.

Wij mensen kunnen die keuze achteraf dan beoordelen en evalueren. Dan blijkt dat het voor de olifant het wijste was de kudde te volgen, omdat het jong het niet gered zou hebben en toch gestorven was, terwijl zijn moeder dan los van de kudde, veel minder kans had gehad te overleven in de droogte van de Kalahari.

De olifant zag zichzelf echter niet los van de groep. Ze handelde uit een reflex. Ze vroeg zich niet af wat goed en kwaad was.

Het 'zelf' dat zich de vraag van goed en kwaad stelt, is het 'zelf' waarin het denken althans in enige mate tot ontwikkeling is gebracht. Dat is bij dierlijke monaden nog niet het geval. In die zin zijn ze onzelfbewust.

Menselijke onzelfbewustheid

Zelfbewustzijn is relatief. Vergeleken bij ons mensen, denkende monaden, hebben dieren geen zelfbewustzijn, hoewel sommige dieren, zoals de antropeïde apen, er dicht tegenaan zitten. Maar wij mensen hebben niet of nauwelijks zelfbewustzijn als je ons vergelijkt met de verder ontwikkelde monaden uit de Dhyâni-Chohan-rijken. De goden maken keuzes op basis van Buddhi en Âtman. Of misschien beter gezegd: ze hebben op basis van deze geestelijk-goddelijke bewustzijnsbeginselen keuzes *gemaakt*. Deze monaden hebben zoveel meer uit zichzelf ontwikkeld, dat wij mensen, erbij vergeleken, nauwelijks enige vorm van zelfbewustzijn hebben.

In feite zijn er vele zelden in de mens. Er is het lichaam, dat puur instinctief reageert op prikkels. Er is het persoonlijke zelf, dat zich zo vaak afgescheiden waant van anderen en daarom zichzelf als 'kroon van de schepping' ziet. En er is het Zelf dat bewust is van een essentiële eenheid van al het leven.

Naarmate wij dat Zelfbewustzijn ontwikkelen, herkennen we onze verwantschap met de andere monaden, of die nu god, dier, plant of mineraal zijn. We behandelen ze dan met respect en beseffen dat elk verschil slechts een ver-

schil in ontwikkeling is, omdat in essentie we allen over dezelfde bewustzijns capaciteiten beschikken.

Laten we dus niet vergeten dat dieren weliswaar geen zelfbewustzijn hebben, ze hebben – nee, ze *zijn* – wel bewustzijn, kennen pijn, angst en vreugde, hoewel ze dat op hun dierlijke niveau ervaren. Dat besef zal de omgang met onze 'jongere broeders' radicaal veranderen. Nu schieten wij als mensen vreselijk tekort en lijken we soms meer op een sadistische oudere broer die zijn jongere broertjes treitert, kwelt en uitbuit. Wij hebben dus ook heel veel te leren. Als wij onze hogere aspecten meer zouden ontwikkelen, meer echt *menselijk* zouden worden, komt dat de ontwikkeling van onze jongere broeders, de dieren, zeker ook ten goede.

Referenties

1. G. de Purucker, *Esoteric Teachings. Death and the Circulations of the Cosmos-II*. 12 delen, Point Loma Publications, San Diego 1987, deel 12, blz. 104.
  2. Zie hiervoor: Jan van Arkel, 'Samenwerking tussen goden, mensen en dieren'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 31, oktober 2009, nummer 3/4, blz. 27-36, tevens ons symposiumnummer 11; en Barend Voorham, 'Mededogen in het dierenrijk'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 33, april 2011, nummer 2, blz. 13-16.
  3. Zie hiervoor: Barend Voorham, 'De slang en Prometheus'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 23, februari 2001, nummer 1, blz. 4-9.
  4. Zie hiervoor bijvoorbeeld www.plosbiology.org/article/info:doi/10.1371/journal.pbio.0060202.
  5. Zie bijvoorbeeld http://en.wikipedia.org/wiki/Great_ape_language.
-

Theosofie, Anonieme Alcoholisten, en God

Kerngedachten:

» De twaalf stappen van de Anonieme Alcoholisten zijn te zien als een transformatie van het persoonlijke naar het hogere. Elke stap is een groei van hoe je jezelf ziet.

» Zolang we verslaafd zijn kunnen we het gevoel hebben dat we iets 'groters' dan onszelf nodig hebben om ons uit de verslaving te helpen.

» We hebben vele malen eerder geleefd: iemand die NU drinkt, draagt veel meer mogelijkheden in zich dan hij misschien laat zien.

» De innerlijke reis kan alleen op eigen kracht worden afgelegd.

» Elk mens moet op zijn reis vormen van verslaving overwinnen.

Dit artikel is geschreven voor familie en echtgenoten van alcoholverslaafden. Het artikel gaat in op de werkwijze van de 'Anonieme Alcoholisten' in de Verenigde Staten. Omdat de 'Anonieme Alcoholisten' in Nederland exact dezelfde methode volgen als in de VS, zijn deze gedachten ook voor ons actueel en van belang — redactie.

Opmerking vooraf van de auteurs

Dit is het eerste van een serie artikelen die bedoeld is om bestudeerders van de Theosofie en hun families te helpen bij het omgaan met enkele van de belangrijkste en meest voorkomende psychische problemen. Daartoe behoren alcoholisme, verslaving aan marihuana, de ziekte van Alzheimer, psychische aandoeningen, zelfmoord, abortus, lichamelijke handicaps en de gevolgen van psychische praktijken. Sommige gebruikelijke behandelingsmethoden worden als strijdig ervaren met de theosofische ideeën en leringen. Men vroeg ons welke richtlijnen de Theosofie kan geven om met deze situaties om te kunnen gaan. Deze artikelenserie zal aan elk van deze problemen specifiek aandacht besteden in het licht van de theosofische leringen, die we op de actualiteit toepassen om ze praktisch bruikbaar te maken. De schrijvers zijn hierover in de laatste jaren benaderd door andere Theosofen, omdat zij

bekend zijn met de leringen en tevens een achtergrond hebben in de klinische psychologie.

De negatieve gevolgen van alcoholverslaving op het lichaam – los van de vermoedelijke psychische, emotionele en astrale gevolgen ervan – lijken op zichzelf al voldoende te zijn om uit de drankwinkel te blijven. “Langdurig en overmatig gebruik van alcohol kan bijna elk orgaan en orgaanstelsel in het lichaam beschadigen.”⁽¹⁾

In dit artikel zullen we de verwijzingen naar de Theosofie verweven met onze commentaren op de algemeen geaccepteerde behandelmethoden. Een van deze methoden is Anonieme Alcoholisten ('AA'). Sommigen zijn van mening dat AA direct strijdig is met de theosofische beginselen. Deze methode wordt over de hele wereld toegepast: niet alleen tegen alcoholisme maar ook tegen andere 'verslavingen' zoals 'Narcotics Anonymous'

(Anonieme Verslaafden), ‘Over Eaters Anonymous’ (Anonieme Overeters), ‘Gamblers Anonymous’ (Anonieme Gokkers), enzovoort. Al deze methoden zijn ontwikkeld op basis van de Anonieme Alcoholisten. “Enkele schattingen geven aan dat wel een op de tien Amerikanen, onder wie twee derde van alle mensen die ooit aan alcoholisme behandeld zijn, aan minstens één AA-bijeenkomst hebben deelgenomen.”⁽²⁾

We veronderstellen niet dat AA de enige behandelmethode is, en evenmin dat deze altijd succesvol is. Maar het is vaak de enige beschikbare mogelijkheid. We wijzen op een interessant statistisch feit, dat staat vermeld in een artikel van Mary Ellen Barnes: “Vrijwel alle typen behandeling in de Verenigde Staten hebben succespercentages van minder dan 10% over twee jaar. AA rapporteert zelf 95% uitval in het eerste jaar, en de meeste behandelingen zijn gebaseerd op AA.”⁽³⁾

Het AA-programma bestaat uit twaalf stappen, en dat zijn:⁽⁴⁾

1. Wij erkenden dat wij machteloos stonden tegenover de alcohol — dat ons leven stuurloos was geworden.
2. We kwamen ertoe te geloven dat een Macht groter dan wijzelf ons weer geestelijk gezond kon maken.
3. Wij besloten onze wil en ons leven over te geven in de hoede van God, zoals ieder van ons Hem persoonlijk aanvaardt.
4. We maakten een diepgaande en onbevreesde morele balans op van ons leven.
5. Wij bekenden tegenover God, tegenover onszelf en tegenover een ander mens de juiste aard van onze misstappen.
6. We waren volkomen bereid om God al onze karakterfouten te laten wegnemen.
7. Wij vroegen Hem nederig onze tekortkomingen weg te nemen.
8. Wij maakten een lijst met de namen van allen die door ons schade en leed hadden ondervonden en verklaarden ons bereid om dit bij hen allen goed te maken.
9. Wij hebben waar het mogelijk was dit rechtstreeks weer bij zulke mensen goedge maakt, behalve wanneer dit hen of anderen zou kwetsen.
10. We maakten er een gewoonte van onszelf te onderzoeken en erkenden direct de fouten die we hadden gemaakt.
11. Wij trachtten door gebed en overdenking ons contact met God, hoe ook ieder van ons Hem persoonlijk aanvaardt, te verdiepen, en baden Hem enkel ons Zijn wil te doen kennen en om de kracht die te volbrengen.

12. Nu deze stappen ons tot geestelijke bewustwording hebben geleid, hebben wij geprobeerd deze boodschap aan alcoholisten door te geven en deze principes bij al ons doen en laten na te streven. [In de Engelse AA-tekst staat “to practice these principles”, “deze principes toe te passen”, Red.]

Zijn de theosofische ideeën in overeenstemming of in strijd met het gangbare 12-stappenprogramma van de Anonieme Alcoholisten? Er zijn twee basisgedachten van het AA-programma waarmee een aantal Theosofen problemen kan hebben: 1) het idee van een onderwerping van het zelf aan een hogere macht (God, Hem of Het) en 2) de onderwerping aan een persoonlijke God.

God en AA

Veel mensen zullen zeggen dat God alles kan zijn wat jij Hem wilt laten zijn: bijvoorbeeld de AA-bijeenkomsten zelf, of iets anders waarvoor je respect hebt, zelfs een boom. Er bestaan momenteel AA-afdelingen voor atheïsten, en ook voor een andere groep die zich rationalisten noemt. Beide groepen wijzen een persoonlijke God af, zoals wordt uitgelegd in onderstaande atheïstische tekst:

Mensen die niet van huis uit in God geloven, kunnen soms tot een alternatieve aanpak komen die voor hen wel persoonlijk te accepteren is, namelijk door een hogere macht te vinden die hen een gevoel van steun geeft als zij ermee werken, en die hen daadwerkelijk helpt om nuchter te worden. Een voorbeeld van zo'n hogere macht die sommige atheïsten hiervoor gebruiken is een vorm van ‘moeder natuur’ of wetenschap: iets onverklaarbaars en groters dan henzelf.⁽⁵⁾

Het ‘Rationele Genezingsprogramma’ (dat na het herschrijven elf stappen telt) heeft een zeer interessante vijfde stap: “Het idee dat ik iets groters dan mijzelf als steun nodig zou hebben is simpelweg een andere afhankelijkheidsgedachte, en afhankelijkheid is nu juist mijn oorspronkelijke probleem.”

De rechtbanken hebben echter bepaald dat AA nadrukkelijk een opperwezen omvat en religieus van aard is. In zijn artikel ‘The Case Against Court-Imposed 12-Step Treatments’ [‘De rechtszaak tegen gerechtelijk opgelegde 12-stappenbehandelingen.’ Red.] citeert Stanton Peele de uitspraak van het hoogste gerechtshof in New York: “Een onbevengene studie van de belangrijkste theoretische geschriften van de AA toont aan dat hun hoofdthema

onmiskkenbaar religieus is (...). Terwijl de AA-literatuur nadrukkelijk stelt dat er sprake is van ruimte en tolerantie voor ieders persoonlijke visie op God (...), drukken deze geschriften aantoonbaar de aspiratie uit dat elk lid van de beweging uiteindelijk het geloof aanneemt in het bestaan van een Opperwezen dat tot een onafhankelijke, boven de mens verheven werkelijkheid behoort.⁽⁶⁾ Deze en andere gerechtelijke uitspraken leidden ertoe dat mensen die voor een misdrijf veroordeeld zijn, geen vonnis meer kunnen krijgen waarin de eis wordt gesteld dat zij gaan deelnemen aan AA-bijeenkomsten.

Wij zijn het eens met de rechtbank: AA is religieus en gelooft in een Opperwezen of persoonlijke God — zie het AA Big Book.⁽⁷⁾ Nu is er de visie mogelijk dat mensen die in het web van een verslaving zijn gevangen, ten minste tijdelijk een God nodig hebben die hoger en buiten henzelf staat, en die hen erdoorheen kan helpen. H.P. Blavatsky komt speciaal op voor al degenen die we als volkomen oprecht in hun christelijk geloof kunnen beschouwen. Zij schrijft in *Isis Ontsluierd*:

Zij [oprechte Christenen] zijn ook in deze tijd te vinden, op de kansel en in de kerkbanken, in paleizen en hutten. Maar door het toenemende materialisme, de wereldlijkheid en huichelarij neemt hun aantal naar verhouding snel af. Hun liefdadigheid, en eenvoudige, kinderlijke geloof in de onfeilbaarheid van hun Bijbel, hun dogma's en hun geestelijkheid, brengen alle deugden die in de aard van ons allen zijn ingeplant, tot volle werkzaamheid. We hebben persoonlijk zulke Godvrezende priesters en geestelijken gekend, en het altijd vermeden met hen te debatteren, om ons niet schuldig te maken aan de wreedheid hun gevoelens te kwetsen; ook zouden we geen enkele leek zijn blinde vertrouwen willen ontnemen, wanneer alleen dit het hem mogelijk maakte een zuiver leven te leiden en kalm te sterven.⁽⁸⁾

Blavatsky lijkt echter wat minder vergevingsgezind ten aanzien van degenen die in een Opperwezen geloven, maar beschrijft wel de redenen voor dat geloof:

De menselijke natuur lijkt op de universele natuur, omdat beide een afkeer van een vacuüm hebben. Ze voelt een intuïtief verlangen naar een Hoogste Macht. Zonder een God zou de cosmos haar als een zielloos lijk toeschijnen. Omdat het de mens verboden is Hem te zoeken waar alleen Zijn sporen zouden zijn te vinden, vulde hij de schrijnende leegte met de persoonlijke God die zijn spirituele leraren

voor hem opbouwden uit de afbrokkelende restanten van heidense mythen en vergrijsde filosofieën uit de oudheid. Hoe kan men anders het als paddenstoelen uit de grond schieten van soms grenzenloos absurde nieuwe sekten verklaren?⁽⁹⁾

Voordat Theosofen de AA verwerpen vanwege de kwestie van de persoonlijke God, zouden de volgende ideeën eerst in overweging kunnen worden genomen. Ondanks beweringen die op het tegendeel lijken te wijzen, zoals 'ik werk het beste na een paar borrels' of 'ik kan alleen ontspannen na een paar borrels', kunnen we langdurige verslaving zien als een situatie waarin het lagere zelf volledig de baas is. De verslaving zelf bepaalt de gang van zaken. De verslaafde kan zich betrokken voelen bij anderen, maar meestal alleen zolang hem dat niet belemmert om datgene te krijgen waaraan hij verslaafd is. We kennen de veelgehoorde uitspraak: "Hier spreekt de drank, niet de werkelijke persoon." Er kan sprake zijn van een 'gesloten circuit', die hogere mogelijkheden uitsluit. De erkenning dat je de macht over alcohol kwijt bent (de eerste stap bij AA), is reëel.

Let erop dat de eerste stap van het AA-programma start met wat we het lagere zelf kunnen noemen ('Ik', 'Mij'), en een erkenning inhoudt van de machteloosheid en het gebrek aan beheersing van dat lagere zelf. Het hogere zelfbewustzijn speelt hier nog geen rol. Het lagere zelf, dat nu als 'ontoereikend' wordt gezien en beschreven, is het enige zelfbesef. Vanaf dit punt leidt het AA-programma geleidelijk tot de verruiming van dit zelfbeeld en de erkenning van onze invloed op anderen. De laatste stap, stap 12, is het doorgeven van de boodschap aan andere alcoholisten. Dat wil zeggen: het helpen van anderen. We kunnen deze twaalf stappen zien als een transformatie van het persoonlijke (het verslaafde zelf) naar anderen (het transcendentale zelf). Elke stap is een groei van hoe je jezelf ziet. Dit heeft in feite betrekking op elk mens. Wij Theosofen denken vaak dat de studie van de leringen het enige pad naar waarheid is. Maar laten we hopen dat dat niet zo is, omdat het aantal Theosofen minder bedraagt dan een fractie van een procent. Als wij in feite het idee van een persoonlijke God opvatten als een overgang voor sommigen naar een grotere realiteit, kan onze visie meeromvattend worden. Een voorbeeld hiervan, als de schrijver het juist ziet, is het Bhakti-Yoga van de Hindu's. "Bhakti is een yogapad, omdat het een vorm van goddelijke, liefdevolle eenheid nastreeft met de Opperste Godheid. De precieze vorm van de Godheid en het type

eenheid verschildt van school tot school, maar elke methode is in wezen zeer vergelijkbaar.”⁽¹⁰⁾ *De Bhagavad-Gîtâ* is te beschouwen als een bron van Bhakti-Yoga:

Maar hen, die zonder aan iets anders te denken Mij vereren,
verleen Ik wat zij niet bezitten
en verschaf Ik zekerheid in Yoga.
Zelfs zij, die andere goden toegewijd zijn
en deze met vertrouwen vereren,
ook die vereren slechts Mij, O Zoon van Kuntî,
ofschoon in strijd met de ware wet.
Ik ben de Heer en de Genieter van alle offers.
maar zij kennen Mij niet in Mijn ware Natuur
en daarom vallen zij.
Zij die de Deva's toegewijd zijn gaan tot de Deva's.
Zij die de Pitri's toegewijd zijn gaan tot de Pitri's.
Zij die de Bhûta's vereren gaan tot de Bhûta's,
doch zij die Mij vereren komen tot Mij.⁽¹¹⁾

Twee dingen zijn van belang: er kan meer dan één weg zijn naar geestelijke ontwakning, en ten tweede, verslaafden kunnen zo verwijderd zijn geraakt van hogere mogelijkheden, dat sommigen van hen een buiten hen staande hogere macht nodig hebben om de kloof te overbruggen. Hoe dan ook, een geestelijke ontwakning is onmisbaar om de start te maken met het pad dat uit de verslaving voert. In de briefwisseling tussen Bill Wilson (een van de oprichters van de AA) en Carl Jung, schrijft Jung dat “de dorst van de alcoholist naar alcohol overeenkomt op een laag niveau met de geestelijke dorst van ons wezen naar heel-zijn of, om het in de taal van de middeleeuwen te zeggen, naar de eenheid met God”.⁽¹²⁾

De onderwerping aan een hogere macht

Welke hindu-vorm van yoga wij zelf ook menen te volgen, we kunnen beseffen dat het idee van een persoonlijke God een overgang kan zijn naar eenheid met het goddelijke. Misschien helpt dit in de strijd tegen alcoholisme of andere verslavingen. Als ons zelfbesef sterk vernauwd is, zien we ons per definitie als zwakker dan onze verslaving, en hebben we hulp nodig om ermee te stoppen. Zolang we verslaafd zijn kunnen we werkelijk het gevoel hebben dat we iets ‘groters’ dan onszelf nodig hebben om ons uit de verslaving te helpen. Het doet ons denken aan ‘Wilson’ in de film *Cast Away*, met Tom Hanks in de hoofdrol.

In de film doet de volleybal Wilson dienst als Chuck Noland's verpersoonlijkte vriend en enige metgezel

gedurende de vier jaar dat Noland alleen op een verlaten eiland doorbrengt. Deze rol was verzonnen door de scenarioschrijver William Broyles Jr. Terwijl deze onderzoek deed voor de film *Cast Away*, vroeg hij advies aan professionele overlevingsexperts, en liet zich daarna opzettelijk afzetten op een geïsoleerd gelegen strand in de Golf van Californië, zodat hij gedwongen was om zelf naar water en voedsel te zoeken, en voor zijn eigen onderdak te zorgen. Tijdens die week spoelde op de kust een volleybal aan. Dit bracht hem op het idee van de levenloze metgezel in de film. Vanuit filmisch oogpunt geeft Wilson ook de mogelijkheid om een dialoog te introduceren in een eenpersoonssituatie.⁽¹³⁾

Wilson de volleybal was nodig om de reis over de oceaan te overleven. Het kan dan noodzakelijk zijn om tot het uiterste te gaan. Het kan daarbij instructief zijn om H.P.B.'s commentaar op de gewoonte om te drinken te lezen. Terwijl ze zich zeer krachtig tegen hypnotisme uitspreekt, laat ze de leerling vragen: “Vraag: is het wijs om een patiënt door middel van hypnotisme af te helpen van niet alleen een ziekte, maar ook een gewoonte, zoals de gewoonte om te drinken of te liegen? Antwoord: het is een daad van hulpvaardigheid en vriendelijkheid, en dit is, na wijsheid, het op een na beste.”⁽¹⁴⁾

De Sangha

Ten slotte is er de waarde van AA als gemeenschap, dat wil zeggen om steun met elkaar te delen en van anderen te ontvangen: anderen die in vergelijkbare omstandigheden zitten of hebben gezeten. Hoewel de vergelijking misschien wat ver doorgetrokken is, heeft deze AA-gemeenschap een klank die we kunnen vergelijken met een van de drie Gouden Juwelen van het Buddhisme — de *Sangha*, of het besef een gemeenschap te vormen. Als je je verenigt met mensen met eenzelfde doelstelling, kan dat je vastbeslotenheid versterken.

Medeafhankelijkheid, waardoor je iemand de mogelijkheid geeft zijn verslaving voort te zetten

In Blavatsky's *De Stem van de Stilte* staat: “Laat niet de felle Zon één traan van smart drogen, eer ge die zelf van 's lijdens oog hebt weggewist. Doch laat elke brandende traan op uw hart vallen en daar blijven, en wis hem nimmer af, aleeer de pijn die hem deed vloeien, weggenomen is.”⁽¹⁵⁾ Als een verslaafde om hulp smeekt en zonder geld, voedsel en onderdak zit — wat zouden de ouders of familieleden

dan moeten doen? Deze situatie kan zich voordoen terwijl er kleinkinderen bij betrokken zijn: als we de verslaafde dan ondersteunen, kan hij die steun gebruiken voor zijn verslaving in plaats van voor het onderhouden van zijn gezin. Het is voor familieleden zeer pijnlijk om te zien als kinderen worden verwaarloosd als gevolg van de verslaving van de volwassene.

Kortgeleden was een van de auteurs bij een stel van wie de vrouw opgevoed was in een gezin waarin beide ouders dronken, en waarin zij als kind ook mishandeld werd. Zij leerde haar rol goed en die bestond eruit zo min mogelijk aandacht op zichzelf te vestigen, het gezin zo goed ze maar kon te laten functioneren, en net te doen alsof alles goed ging. Zij trouwde een man die al op jonge leeftijd met alcohol en drugs was begonnen, naar het voorbeeld van zijn ouders. Dit koppel leek wel voor elkaar voorbestemd. Zij had haar baan en kwam elke avond thuis om voor haar echtgenoot te koken en te zorgen, terwijl hij het grootste deel van de dag besteedde aan drinken en computerspellen. Dit was het enige leven dat zij ooit gekend had: een leven van ‘medeafhankelijkheid’ [in het Engels ‘codependency’ Red.].

Medeafhankelijkheid houdt in dat je je eigen behoeften opoffert en de ander de mogelijkheid geeft verslaafd te blijven. Hoewel dit voorbeeld kan worden gezien als een ‘klassieke situatie’, zouden we vele andere scenario’s kunnen beschrijven die variaties op dit thema zijn. Afhankelijkheid kan vele vormen aannemen, met de bijbehorende pijn wanneer men pogingen doet om het draaiboek van het leven te veranderen.

Terugval

Vele verslaafden weten enige tijd nuchter te blijven en beginnen dan soms weer te drinken. Dit wordt ‘terugval’ genoemd. Het Instituut voor Drugsverslaving van de Verenigde Staten merkt hierover op: “De terugvalcijfers (dat wil zeggen, hoe vaak de symptomen terugkeren) voor drugsverslaving zijn vergelijkbaar met die voor andere goed omschreven chronische medische ziekten zoals diabetes, hoge bloeddruk en astma, die eveneens zowel een fysiologische als een gedragscomponent hebben. De behandeling van chronische ziekten heeft betrekking op diep verankerde gedragspatronen, en een terugval wil niet zeggen dat de behandeling heeft gefaald.”⁽¹⁶⁾ Dit doet ons denken aan een van passages in *De Stem van de Stilte*: “Gij die strijdt voor de verlossing der mensen, bedenk dat elke nederlaag een overwinning is en dat elke oprechte poging mettertijd haar beloning wegdraagt.”⁽¹⁷⁾

Theosofische ideeën die tot steun kunnen zijn

1. Reïncarnatie

Het gezichtspunt van reïncarnatie kan een belangrijke dimensie toevoegen aan de cyclus van verslaving. Alcoholisten of drugsverslaafden worden vaak bestempeld als ‘dronkaard’ of ‘verslaafde’, als een benaming van wat zij zijn. Vanuit het idee van reïncarnatie is het te begrijpen dat wat iemand ook doormaakt, slechts een klein aspect is van een leven dat duizenden andere aspecten heeft.

Voor de meeste mensen die nog geen Theosoof zijn, is er geen leer eigenaardiger dan die van Reïncarnatie, dat wil zeggen, dat elk mens herhaaldelijk wordt geboren in een aards bestaan. Immers, het gebruikelijke geloof is dat wij hier slechts eenmaal zijn en voor eens en altijd onze toekomst bepalen. En toch is het overduidelijk dat één leven, zelfs een lang leven, net zomin voldoende zou zijn om kennis te verwerven, ervaring op te doen, morele principes tot de onze te maken en ons karakter te vormen, als één dag als kind voldoende is om in staat te zijn te zijn om de taken van een volwassen mens op zich te nemen. Iedereen kan zich hiervan een nog helderder voorstelling vormen door aan de ene kant in te schatten wat de vermoedelijke toekomst is die de Natuur voor de mensheid in petto heeft, en aan de andere kant te beoordelen of hij daarvoor nu al gereed is.⁽¹⁸⁾

2. De Reis

Het programma van twaalf stappen kunnen we zien als een programma voor de transformatie van een beperkte visie op het zelf naar een visie met een grotere dimensie. Heel de ‘verplichte pelgrimstocht’ gaat hierover. De Theosofie staat voor het idee dat heel het leven en alle wezens bezig zijn dit pad van transformatie te doorlopen.

De eerste grondstelling [van *De Geheime Leer*, Red.] bevestigt dat er een onuitsprekelijke heelheid ten grondslag ligt aan alle verscheidenheid die wij ervaren. De tweede grondstelling stelt dat het universum is geordend volgens een cyclisch beginsel van voortdurende verandering. De derde grondstelling houdt in dat elk levend wezen bezig is met een grootse pelgrimstocht door middel van reïncarnatie en karma, met als doel de hereniging van elk wezen met de fundamentele Grondslag van het Zijn. De trefwoorden ervan zijn *heelheid, orde, en doel*.⁽¹⁹⁾

Het is de immer voortgaande reis of odyssee — “... de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel (...) door de

Cyclus van Incarnatie” want, “... geen zuiver geestelijk Buddhi (Goddelijke Ziel) kan een onafhankelijk (bewust) bestaan hebben voordat de vonk die voortkwam uit de zuivere Essentie van het Universele Zesde beginsel – of de OVERZIEL – door iedere grondvorm van de verschijnselenwereld van die Manvantara is heen gegaan en individualiteit heeft gekregen ...”⁽²⁰⁾

3. Eigen verantwoordelijkheid

De Theosofie gaat uit van het principe dat niemand anders dan wijzelf in staat zijn de harmonie in ons te herstellen. Karma is een leer van eigen verantwoordelijkheid. Het 12-stappenprogramma weerspiegelt dit ook. De derde Grondstelling in *De Geheime Leer* houdt in dat ieders individuele reis wordt volbracht “... eerst door een instinct en daarna door zelf teweeggebrachte en zelfbedachte krachtsinspanningen”. De reis kan enkel alleen, door onszelf, worden afgelegd want: “De kernleer van de Esoterische filosofie erkent geen voorrechten of bijzondere gaven van de mens, behalve die zijn eigen Ego heeft verkregen door persoonlijke inspanning en verdienste gedurende een lange reeks van zielsverhuizingen en reïncarnaties.”⁽²¹⁾

4. Vrij van gehechtheid

Uiteindelijk zijn verslavingen het gevolg van onze gehechtheid aan scheikundige stoffen of andere gewoonten in ons leven. Bevrijding van alle gehechtheden kunnen we alleen bereiken door het betreden van een spiritueel pad dat non-dualiteit als doel heeft.

Hij die over de voorwerpen der zinnen denkt, wordt erdoor aangetrokken. Uit aantrekking ontstaat begeerte, uit begeerte springt toorn voort. Uit toorn ontstaat zinsbegoocheling, uit zinsbegoocheling verlies van geheugen, uit verlies van geheugen verlies van Buddhi, en met het verlies van Buddhi verliest hij alles. Wie zich te midden van de voorwerpen der zinnen beweegt, er niet door wordt aangetrokken of afgestoten, maar de zinnen beheerst, heeft macht over zichzelf; hij verwerft evenwichtig denken. (...) Wanneer het denken de omzwervingen van de zinnen volgt, gaat het begripsvermogen verloren, gelijk een storm een schip op de woedende oceaan tot speelbal der golven maakt.⁽²²⁾

Ten slotte nog dit: kunnen wij, die al worstelend op zoek zijn naar zuivere waarachtigheid, erkennen dat we gevangen zijn in de bedwelmende effecten van ons bestaan? Het volgende citaat van Chögyam Trungpa is van toepassing op de toestand waarin we ons nu bevinden:

Ziet u, bij elke menselijke ervaring zijn we ‘high’ van iets. Of we onszelf nu als nuchter zien of niet, we zijn voortdurend dronken, dronken door de ene of andere zaak, dronken door onze verbeeldingskracht of door conflicten op het lichamelijke gebied. Anders zouden we niet kunnen overleven. Daarom kunnen we zeggen dat dit gevoelsidee gevormd wordt uit verschillende soorten bedwelming. U wordt bedwelmd door goed en kwaad: bedwelmd door het goede, het goddelijke, spiritualiteit en genot; en bedwelmd door het kwade, vernietiging, pijn. U wordt bedwelmd in uw verbeeldingskracht — u vormt zich steeds allerlei soorten beelden. U wordt bedwelmd in uw lichaam omdat u door het een of ander geïrriteerd raakt en daarom wraak wil nemen door uw zin door te drijven of anderen de schuld te geven. Bij al deze gebeurtenissen, bij al deze ervaringen, geldt dat we ergens door bedwelmd raken. Dit is een zeer belangrijk en verhelderend aspect van deze gevoelskwesatie, van dit tweede stadium in de ontwikkeling van de skandha’s. De eerste skandha is onwetendheid, verbijstering, verwarring, en een vaag begrip van naam en vorm. In de tweede skandha, als je al een vage voorstelling hebt van waar je staat, wil je graag anderen de schuld geven. Het gevoel dat we dan ervaren – goed en kwaad, lichaam en denkvermogen – heeft daarop betrekking.⁽²³⁾

Anonieme Alcoholisten kan een belangrijke dimensie toevoegen op het pad naar herstel, naast ondersteuning van de familie en vormen van ondersteuning door de gemeenschap. Het kan helpen als we die persoon op alternatieve visies wijzen, zonder dat we hem onze visie opdringen. Terwijl we ondersteunend kunnen werken, kunnen we niet meegaan met die vormen van steun die de voortzetting van de verslaving mogelijk maken. Iemands spirituele ontwakning is iets dat hij zelf moet doen.

Referenties

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Long-term_effects_of_alcohol.
2. Michael Craig Miller, ‘How Alcoholics Anonymous works.’ www.planforyourhealth.com/living-healthy/harvard-medical-school-commentaries/minding-your-mind/commentary/Commentary/commentarya/single/show-commentary/how-alcoholics-anonymous-works/... Of: www.intelihealth.com/IH/ihtIH/WSIHW000/35320/63153/612813.html?d=dmHMSCContent.
3. Mary Ellen Barnes Freeing the Parents of Adult Alcoholics and Addicts, www.addictioninfo.org/articles/2238/1/Freeing-the-Parents-of-Adult-Alcoholics-and-Addicts/Page1.html of <http://www.goodtherapy.org/blog/freeing-the-parents-of-adult-alcoholics-and-addicts/>.

4. Dit is een citaat van de website van Anonieme Alcoholisten Nederland: <http://www.aa-nederland.nl/index19.php>, klik op “AA-herstelprogramma” en dan “De twaalf stappen”; deze tekst is een vrijwel letterlijke vertaling van de Engelse tekst van Alcoholists Anonymous.
5. “AA for atheists, can it work?” <http://recoveringaddict.hubpages.com/hub/AA-for-atheists--can-it-work>.
6. Stanton Peele, ‘The Case Against Court-Imposed 12-Step Treatments’, www.peele.net/lib/drunken.html.
7. www.aa.org/bigbookonline/.
8. H.P. Blavatsky, *Isis Onthoerd*. 2 delen, Theosophical University Press Agency, Den Haag 2010, deel 2, blz. iv (orig. Engelse pag.). Schrijfwijze (o.a. hoofdlettergebruik) is soms aangepast.
9. Zie ref. 8, deel 1. blz. 36 (orig. Engelse pag.).
10. Bron: Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Bhakti_yoga
11. *De Bhagavad-Gitā*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1998, hoofdstuk 9, verzen 22-25.
12. Dr. Carl Jung’s Letter to Bill Wilson, Jan. 30, 1961, www.barefootworld.net/jungletter.html.
13. http://en.wikipedia.org/wiki/Cast_Away.
14. H.P. Blavatsky, ‘Hypnotism, and Its Relations to other Modes of Fascination’. Artikel opgenomen in: H.P. Blavatsky *Collected Writings*. 12 delen, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1980, deel 12, blz. 394-403 (het citaat staat op blz. 402).
15. H.P. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1992, Fragment 1, blz. 59.
16. National Institute on Drug Abuse, <http://drugabuse.gov/scienceofaddiction/treatment.html>.
17. Zie ref. 15, fragment 3, blz. 169-170.
18. W.Q. Judge, ‘The Necessity for Reincarnation’, Artikel in: *Echoes of the Orient* 3 delen. Point Loma Publications, San Diego 1987, deel 3, blz. 71 (ongesigneerd artikel, dat wordt toegeschreven aan W.Q. Judge).
19. Robert Bowen, ‘The Secret Doctrine and its Study’, o.a.: www.theosociety.org/pasadena/invit-sd/invsd-1.htm.
20. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. 2 delen. Theosophical University Press Agency, Den Haag 1988, deel 1, blz. 47 (blz. 17 orig. Engelse pag.) Schrijfwijze (o.a. hoofdlettergebruik) is soms aangepast.
21. Zie ref. 20.
22. Zie ref. 11, hoofdstuk 2, verzen 62, 63, 64, 67.
23. Chögyam Trungpa, *Glimpses of Abhidharma*. Shambala Publications, Boston MA 2001: “Feeling”.

Coherentie: de verbinding tussen persoonlijk, maatschappelijk en wereldwijd welzijn

Tijdens de laatste ITC-conferentie in Californië gaf Rollin McCraty een uitleg van de onderzoeksresultaten van zijn instituut. Hieronder vindt u de ingekorte weergave van zijn lezing. De lezing die erop volgde, van Joop Smits, plaatste deze feiten in een theosofisch perspectief. Beide lezingen publiceren we daarom als koppel in dit nummer.

Rollin McCraty gaat overigens niet uit van de Theosofie. Als hij de mogelijke praktische toepassingen van zijn onderzoeksresultaten bespreekt, is dat niet vanuit een theosofische visie. Niettemin zijn de *feiten* die hij aandraagt buitengewoon interessant, onder andere omdat ze de theosofische leringen opvallend goed bevestigen.

Kerngedachten:

- » De veranderingen in ons hartritme zijn een spiegel van onze emotionele toestand.
- » Ons hart 'voorvoelt' aanstaande gebeurtenissen: het hart reageert eerst, onze hersenen volgen.
- » Het magneetveld van ons hart beïnvloedt meetbaar andere mensen en zelfs dieren.
- » Er lijkt tweerichtingsverkeer te zijn tussen de magneetvelden van mens en aarde.
- » We zijn dus medeverantwoordelijk voor de mate waarin het aardse veld coherent is.

In mijn lezing wil ik ingaan op het vermogen van ons lichaam om zijn elektrische functies op elkaar af te stemmen, te synchroniseren. Als mensen stress ervaren, zien we bijvoorbeeld dat hart- en hersensignalen niet meer gesynchroniseerd zijn. Meer kennis hierover kan hopelijk leiden tot trainingstechnieken, waarmee men deze processen leert sturen.

Hart-brein-communicatie

Ons hart bepaalt zelf zijn ritme. Het is een zelfsturend orgaan. Dat ritme kan wel beïnvloed worden door onze hersenen. Ons hart en onze hersenen zijn met elkaar verbonden door middel van zenuwen van ons 'autonome zenuwstelsel': het stelsel dat de automatische processen in ons lichaam bestuurt, zoals de spijsvertering, de

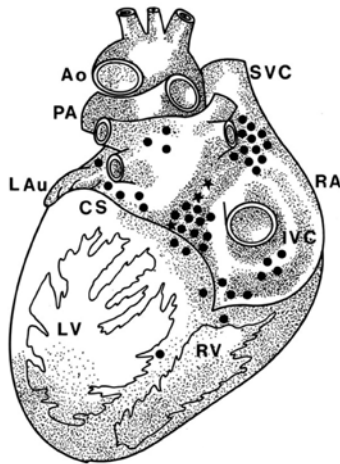
ademhaling, enzovoort.

Nu is vrij recent ontdekt dat het hart veel meer informatie naar de hersenen toezendt, dan andersom. Om een voorbeeld te noemen: een van de belangrijkste zenuwen die hart met hersenen verbindt is de *nervus vagus*. Het overgrote deel van de zenuwcellen van de *nervus vagus* stuurt informatie *naar* de hersenen toe.

Ons hart heeft zijn eigen 'brein'

Een tweede belangrijke ontdekking van de laatste dertig jaar is: ons hart heeft zijn eigen besturingssysteem, zijn eigen 'hart-brein'. Dat hart-brein bestaat uit een aantal zenuwknopen die verspreid in de hartwand liggen. Al deze zenuwknopen zijn met alle andere verbonden: het is een netwerk

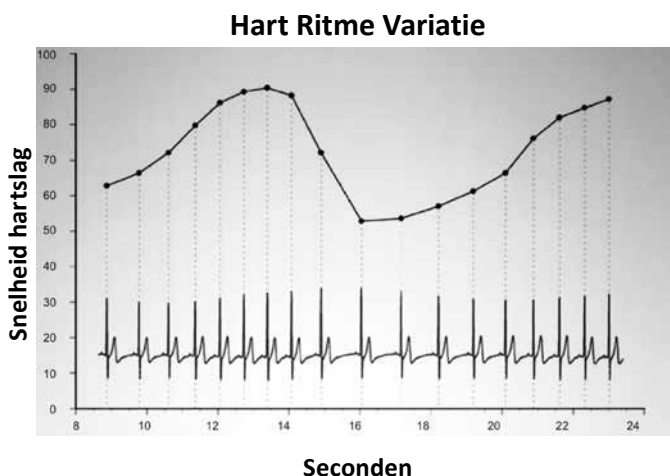
(zie figuur hieronder). Een deel van de cellen in dit hartbrein is gevoelig voor een serie dingen uit de omgeving. Ze meten onder andere welke stoffen in ons bloed zitten. Ook zijn ze gevoelig voor magnetische velden. Dit hartbrein heeft, via de tussenliggende zenuwen, een zeer snelle en directe invloed op een aantal hersencentra, met name die hersencentra die te maken hebben met strategisch denken en zelfregulatie, dus de ‘hogere besturingscentra’.

Zenuwknopen van het hart. Deze zenuwknopen zijn met elkaar verbonden tot een netwerk.

Harritme-variatie

We leerden vroeger dat een regelmatige hartslag positief is. Maar dat is niet waar. In een gezond individu verandert de snelheid waarmee het hart klopt met elke slag. Wat blijkt: juist een groot verschil daartussen, waarbij het hart afwisselend fases heeft van ‘erg langzaam’ en ‘erg snel’ kloppen, en ordelijk alle tussenliggende niveaus doorloopt, is een indicator voor welzijn en lichamenlijk welbevinden. Hoe meet je dit? Je meet simpelweg de tijd tussen elke hartslag. Die tijdsperioden zien we cyclisch veranderen (zie onderstaande illustratie).

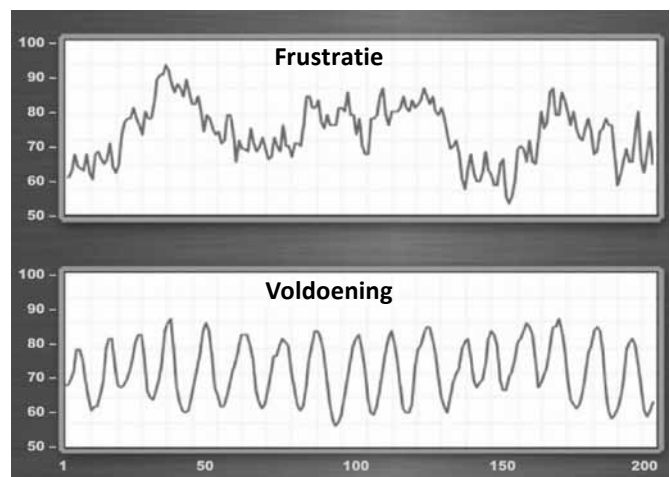

Hoe groter het verschil tussen de kortste en langste tijdsperiode, des te groter de zogenoemde *Hart Ritme Variatie*, de HRV. Des te coherenter hart en hersenen blijken samen te werken. Het hart is de primaire bron van ritmische activiteit in ons lichaam.

Na de ontdekking van het grote belang van de HRV, is hier zeer veel onderzoek naar gedaan. Ondertussen weten we dat de HRV bij jonge mensen altijd hoger is dan bij oudere mensen. En als iemand stress ervaart, wordt zijn HRV lager dan normaal. De HRV blijkt een maat te zijn voor onze veerkracht, onze emotionele zelfcontrole, en onze cognitieve vermogens. Een hoge variatie van het hartritme gaat samen met ‘inlevingsvermogen’ en ‘eerst nadenken en dan pas doen’.

HRV-patronen

Elk type menselijke emotie laat een ander HRV-patroon zien, zie de figuur:

De Hart Ritme Variatie-patronen van twee verschillende soorten emoties. Het patroon boven remt de hersenactiviteit (is incoherent), het patroon beneden stimuleert de hersenactiviteit (is coherent).

Bij ‘voldoening’ zien we de snelheden van het hart elke vijftien seconden van langzaam naar snel gaan en weer terug. Je ziet dus een *regelmatig patroon van verandering*. Bij ‘frustratie’ zien we een chaotisch patroon. Frustratie kun je zien als een innerlijk conflict. Dat is ook lichamenlijk meetbaar: een deel van onze zenuwen spoort onze organen aan tot activiteit, terwijl tegelijk een ander deel aan de remmen trekt. Net alsof je in een auto tegelijk remt en gas geeft, wat natuurlijk enorm veel energie kost. Nu is één ding heel interessant: onze HRV heeft niets te maken met de vraag of we actief zijn of niet, of ons hart gemiddeld snel slaat of niet. Elk mens heeft een soort ‘HRV-basispatroon’. Dat wil zeggen dat iemand zeer

actief kan zijn, met bijbehorende snelle *gemiddelde* hartslag, en tegelijk in zijn gebruikelijke coherente toestand kan zijn, dus met veel variatie in de hartslagsnelheid. Terwijl een ander zich ontspant en toch zijn gebruikelijke 'stress-HRV' laat zien. Veel meditatievormen bevorderen niet een coherente HRV. Wanneer een meditatie alleen leidt tot 'dissociatie' – je bewustzijn als het ware 'loskoppelen' van alles – verander je je HRV niet. Dat bereik je alleen als je bewustzijn richt op vriendelijkheid en samenwerking, als je je verbonden voelt met anderen.

Hart-breinverbindingen

Ons hart is via vele routes met diverse delen van onze hersenen verbonden. Ik noem twee hersencentra die direct door ons hart worden beïnvloed: de *thalamus* en de *amygdala*. De thalamus heeft onder andere als functie om alle activiteiten van de neocortex (die te maken hebben met abstract denken) te coördineren. Als ons hart incoherente signalen naar de thalamus zendt, is dat abstracte denken het eerste wat vermindert. De amygdala heeft te maken met onze emoties. Zolang wij in onze gebruikelijke, vertrouwde emotionele patronen zitten, geeft de amygdala een soort 'alles is oké'-signaal af (ook als we gewend zijn emotioneel te reageren, zolang dat maar ons gewone patroon is). De onrust in de amygdala ontstaat als we daar verandering in willen brengen — waartoe we inderdaad in staat zijn. En bij dat laatste speelt het coherenter worden van het hart een belangrijke rol.

Vóórkennis is meetbaar

Ik stap nu over op het boeiende onderwerp 'intuïtieve intelligentie', waarmee ik onder andere het vermogen bedoel om gebeurtenissen tevoren aan te voelen. Vlak vóóordat iets gebeurt wat voor ons belangrijk is, zien we dat ons hart al een ander patroon laat zien.

Een van de experimenten verliep als volgt. Iemand kijkt naar een beeldscherm, waar de computer willekeurig óf een aantrekkelijke óf een angstaanjagende foto laat zien. Als je sensoren op iemands huid plaatst, meet je inderdaad de eventuele emotionele reacties na het zien van de foto. Na de waarneming dus. Het hart reageert anders. Hoewel de computer pas op het allerlaatste moment willekeurig kiest uit de foto's, is ons hart al vijf seconden vóór het verschijnen van een schrikwekkend plaatje in een andere toestand gekomen. De hersenen reageren ook vooraf, maar die verandering is *anderhalve seconde later dan het hart*. Wellicht heeft het hart ondertussen een signaal doorgegeven aan de hersenen. Bij andere experimenten zijn zelfs

perioden van 25 seconden vóór de gebeurtenis gemeten, zodat ons hart iets een halve minuut 'vooruit weet'. Deze experimenten zijn door diverse laboratoria bevestigd.

Hoe moet je dit resultaat interpreteren? Onze intuïtieve processen lijken wel toegang te hebben tot een 'veld van informatie' dat niet beperkt wordt door grenzen van tijd en ruimte. In mijn visie gaat het om een stroom van informatie vanuit het innerlijke deel van onszelf: vanuit onze geest ('spirit') of hoger zelf of hoe u het ook wilt noemen. Soortgelijke resultaten vinden we ook in de kwantummechanica. Maar daar gaat het om de microwereld van het atoom, terwijl we hier met mensen te maken hebben: de macrowereld. En dat is voor onderzoekers zeer interessant.

Onderlinge beïnvloeding, van mens tot mens of van mens tot dier

Ons hart is verreweg de krachtigste bron van magnetische velden in ons lichaam. Omdat magnetische velden ongehinderd door ons celweefsel gaan, zijn die velden ook buiten ons lichaam te meten. Met de gevoeligheid van onze huidige apparatuur kan dat tot op ruim één meter afstand. Kortom: terwijl u op uw stoel zit, zit u in elkaars magneetveld. En dan bedoelen we geen aura maar een *meetbaar* veld. Dit feit kan verklaren waarom we soms woordeloos weten wanneer iemand met een flink probleem zit te worstelen. Dat magneetveld weerspiegelt namelijk onze HRV.

Op dit gebied zijn vele experimenten gedaan. Zo heeft mijn zoon eens de opdracht gekregen om een ruimte binnen te gaan, waarin ook onze hond vertoefde. Hij mocht geen uiterlijke aandacht aan de hond besteden, maar moest rustig in een hoekje vriendelijke gedachten naar de hond uitzenden. Nu hadden mijn zoon en de hond sensoren op hun huid. Gedurende de tijd dat mijn zoon op liefdevolle aandacht was geconcentreerd, liepen de HRV's van hemzelf en de hond synchroon. Ze hadden hetzelfde coherente trillingspatroon. Dat patroon verdween meteen, toen hij wegging.

Soortgelijke uitkomsten zijn er tussen mensen en paarden. En ook tussen een moeder en haar baby. Als de moeder liefdevol aandacht besteedt aan haar baby, zijn haar hersengolven synchroon met de hartslag van haar baby. Deze invloed van mens tot mens kan tot op anderhalve meter afstand optreden. Het magneetveld van een ander kunnen we dus niet alleen waarnemen: het kan ook meetbare fysiologische gevolgen hebben in ons eigen lichaam. Heel interessant is het onderzoek dat is gedaan naar mensen die rondom een tafel zitten. Elke combinatie van

individuen blijkt een eigen 'groepsritme' te produceren. Er wordt dus een soort groepsveld opgebouwd.

Technieken om coherentie te bevorderen

Het HeartMath Instituut heeft diverse technieken ontwikkeld waarmee je vrij snel een coherenter HRV zou kunnen bereiken, als je regelmatig oefent. Deze staan vermeld op de website van het instituut. We noemen er een aantal: ademhalingstechnieken, besluitvormingstechnieken, bij een gesprek letten op de 'energetische boodschap' van de ander, en ten slotte, jezelf innerlijk voorbereiden op situaties waarin je voorheen steeds op een emotionele manier reageerde, om een cyclus van irritaties of boosheid te doorbreken.

Ook is het mogelijk met behulp van een computer je eigen HRV te meten, en na te gaan of je patroon harmonischer wordt of niet. In scholen zijn experimenten gedaan, waarbij inderdaad na enige tijd de leerlingen minder angstig werden en betere prestaties leverden.

Global Coherence Initiative

Op basis van de kennis van elektromagnetische velden van mens en aarde is het 'Global Coherence Initiative' opgericht: het Initiatief tot Wereldwijde Coherentie. Het doel ervan is om mensen te verenigen bij hun pogingen om hun bewustzijn meer te richten op onderlinge zorg, samenwerking en blijvende vrede. Het uiteindelijke doel is een verandering van het bewustzijn wereldwijd, oftewel een meer coherente 'grondtrilling' van de aarde.

Binnen deze organisatie wordt veel onderzoek gedaan naar:

A. Effecten van aardmagnetische en atmosferische velden op menselijke gezondheid en menselijk gedrag.

B. Correlaties tussen de veranderingen in de magneetvelden van de zon en aarde, en wereldwijd belangrijke gebeurtenissen.

C. De wisselwerking tussen grootschalige menselijke emoties en de energiesystemen van de aarde.

A. Effecten van aardmagnetische en atmosferische velden op menselijke gezondheid en menselijk gedrag

Hierover zijn al veel gegevens verzameld, onder andere door Franz Halberg, een van de ontdekkers van de interne tijdritmen in dieren en planten. Het aardmagnetisch veld en de krachtige magnetische velden in de ionosfeer (de atmosferische laag die reikt van zeventig tot vierhonderd kilometer hoog), blijken onder andere invloed te hebben op onze hartslag, onze hersenactiviteit, op aantallen hartaanvallen, menselijke conflicten, verkeersongevallen, enzovoort. Het meest gevoelig voor deze velden is onze HRV: de variatie in onze hartslagsnelheid.

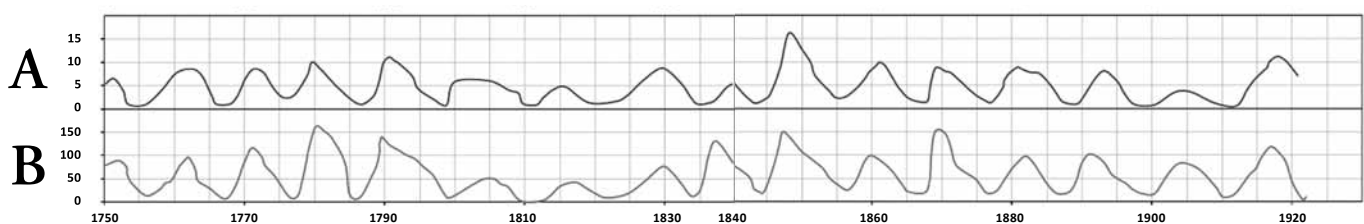
B. Correlaties tussen de veranderingen in de magneetvelden van de zon en aarde, en wereldwijd belangrijke gebeurtenissen

Veel culturen kennen tradities, waarin aan de zon grote invloed op de samenleving wordt toegekend. De eerste wetenschappelijke bevestiging hiervan werd gedaan door de Russische onderzoeker Alexander Tsjijevsky: hij inventariseerde van de periode 1749-1925 de gebeurtenissen die een forse invloed op de wereld hadden, en ontdekte dat er veel meer van deze gebeurtenissen waren als de zon zijn grootste activiteit had (eens in de elf jaar, de zonnevlekencyclus). Zie onderstaande illustratie. De overeenkomst tussen de grafieken is uitzonderlijk groot. Andere onderzoekers hebben dit patroon bevestigd.

Ook in onze tijd zien we correlaties met de zonnecyclus. Tijdens de zonnevlekkenpiek van 1990 viel Irak Koeweit binnen, en begon de Tweede Golfoorlog. Ook de aanslag in de Verenigde Staten op 11 september 2001 vond plaats tijdens een zonnemaximum. Komend jaar is er weer een zonnemaximum te verwachten: mogelijk zijn de opstanden in het Midden-Oosten, de Japanse kernramp en de onlusten in Engeland daar voortekenen van.

De zonnecyclus is één van de vele natuurlijke cyclussen.

Zonneactiviteit en menselijk activiteitsniveau

A = Aantal belangrijke gebeurtenissen. B = Aantal zonnevlekken.

In zijn algemeenheid geldt: bij perioden met een grotere instroom van energie ontstaat er in de samenleving meer verwarring en opwinding, en tegelijk ook een opbloei van creativiteit en wetenschappelijke ontdekkingen. Je kunt de extra energie dus op heel verschillende manieren benutten. De boodschap die ik wil overbrengen is daarom: we hoeven deze invloeden niet passief te ondergaan, we kunnen ze sturen. Wij moeten onze verantwoordelijkheid nemen voor het richten van onze eigen energie.

Hoe heeft het aardmagnetisch veld invloed op mensen? Dat vindt plaats doordat de cyclische veranderingen ervan resoneren met de cyclische veranderingen van ons eigen hart en hersenen. We kunnen de veldlijnen van het aardmagnetisch veld zien als strak gespannen gitaarsnaren. Deze snaren worden als het ware aangetokkeld door de zonnwind. De opgewekte trillingen leiden tot wereldwijde krachtige resonanties, die we kunnen meten. Een ervan heeft een basisfrequentie van één trilling per tien seconden: deze cyclus komt precies overeen met een veelvoorkomend hartritme.

Een ander voorbeeld van het samenvallen van menselijke en aardse trillingen zijn de zogenoemde Schumann-resonanties. Deze elektromagnetische golven treden op in de luchtlag tussen het aardoppervlak en de onderzijde van de ionosfeer (circa zeventig kilometer hoog). Zo komt een resonantiefrequentie van 7,8 trillingen per seconde overeen met de langzaamste alfa-golven van onze hersenen. Het HeartMath Instituut is nu bezig om een wereldwijd netwerk van uiterst gevoelige sensoren op te bouwen, waarmee deze aardse resonanties kunnen worden gemeten. Er zijn nu drie meetcentra actief, twee komen eraan. Eén ding is zeker: het zijn zeer dynamische, veranderlijke processen.

C. Onderlinge beïnvloeding van gezamenlijke menselijke emoties en de energiesystemen van de aarde

We weten dus dat aardse velden een sterke invloed hebben op de mens. Maar is het ook andersom? Het *Global Consciousness Project* (Wereldbewustzijnsproject) van Roger Nelson probeert dat te meten. Dat gebeurt als volgt: er staat een netwerk van computers op alle continenten van de aarde. Deze computers produceren willekeurige getallen ('random-getal-generatoren'). Bij gebeurtenissen die over de hele wereld zeer krachtige emoties oproepen, blijken deze getallenreeksen niet meer willekeurig te zijn: ze volgen tijdelijk een patroon.

Een voorbeeld is 11 september 2001. De losgekomen

emoties hadden een duidelijk effect op deze apparaten, een effect dat al twee uur voor het instorten van de Twin Towers begon. Ook het magnetische veld van de aarde had die dag een wonderlijk hoge piek (zoals maar zelden voorkomt).

De hypothese die dit onderzoeksproject wil testen is: er is tweerichtingsverkeer tussen de magneetvelden van mens en aarde. Als mensen een coherent hartritme patroon uitzenden, zou dit het aardmagnetisch veld coherenter moeten maken.

Een interessant punt is het volgende. De HRV's in een groep mensen worden versterkt als er resonantie optreedt van emoties: als de betrokkenen een *zelfversterkend* energieveld opbouwen. De energiestromen worden gebundeld. Roger Nelson ontdekte nu dat belangrijke wereldwijde gebeurtenissen die te maken hebben met onderlinge verbondenheid en compassie, een *grotere* invloed hebben op het aardse veld dan wereldwijde conflicten. Dat lijkt ook logisch. In het eerste geval heb je coherentie, en je hebt coherentie nodig om de individuele energiestromen te bundelen.

Medeverantwoordelijk

Ik wil eindigen met deze gedachte: we zijn medeverantwoordelijk voor de mate waarin het aardse veld coherent is. Die verantwoordelijkheid begint altijd bij onszelf, ons individuele leven, waarmee we immers onze directe omgeving beïnvloeden, en dat zal een bijdrage geven aan de wereldwijde coherentie. Het idee is, dat als eenmaal een coherenter *basisgolf* is opgebouwd, dit een stimulans zal zijn voor alle mensen om meer coöperatief te leven.

Emanatie en fohat als grondslag voor het elektrische universum

Kerngedachten:

» Emanatie is het 'naar buiten vloeien' van wat innerlijk aanwezig is. Een hoger bewustzijn emaneert op een lager gebied een magnetisch veld, waarin minder ontwikkelde wezens kunnen leven en zich ontwikkelen.

» Fohat is cosmische vitaliteit, geleid door cosmische begeerte en intelligentie. Het is de 'brug' waardoor de 'Goddelijke Ideeën' als 'natuurwetten' worden afgedrukt op de cosmische substantie.

» In de stoffelijke wereld kunnen we fohat herkennen als elektriciteit, magnetisme, geluid, warmte en cohesie. Het universum en de verschillende hemellichamen zijn sterk elektrisch.

De wetenschap werkt met modellen. Modellen geven verklaringen en voorspellingen van wat je waarneemt. Een nieuw, goed bruikbaar model is dat van het zogenaamde 'elektrische universum'. Wetenschappers hebben namelijk ontdekt dat zowel op cosmisch gebied als in het menselijk lichaam elektromagnetisme een belangrijke ordenende kracht is. Ook de onderzoeksresultaten van McCraty, uit het vorige artikel, kunnen in dit licht beschouwd worden. De Theosofia is in staat deze ontdekte feiten te verklaren. De sleutels daarvoor zijn *emanatie* en *fohat*. Dit zijn universele begrippen, die op *elk* universum zijn toe te passen. Dit artikel is een vertaling van een lezing die Joop Smits hield op 13 augustus 2011 in Julian, Californië.

Bij dit onderwerp, 'emanatie en fohat als grondslag voor het elektrische universum', is er een duidelijke overeenstemming te ontdekken tussen wetenschap en spiritualiteit. Dat tonen we aan door eerst de theosofische leringen over emanatie en fohat te bespreken, en daarna enkele ideeën uit de moderne wetenschap aan te halen die overeenstemmen met de theosofische leringen.

1. Waarom emanatie en fohat?

Wat maakt emanatie en fohat zo interessant? Omdat de oude leer van emanatie ons een universele sleutel geeft om te begrijpen hoe het proces van wederbelichaming verloopt, zo-

wel op cosmisch, aards als menselijk gebied. Ook laat het ons zien hoe elk levend wezen zijn bestaan heeft binnen de sfeer van een hoger wezen: hoe bijvoorbeeld wij mensen in de sfeer van de aarde en de zon leven, en hoe de cellen van ons lichaam binnen de menselijke sfeer leven.

Dit beeld is natuurlijk gebaseerd op het theosofische uitgangspunt van een *levend* universum, een *levende* cosmos. Het universum kunnen we zien als belichaamd bewustzijn, dat is geordend volgens een hiërarchisch patroon van verschillende bewustzijnsniveaus. Dit theosofische beeld klopt precies met de oorspronkelijke betekenis van het Griekse woord 'kosmos': 'ordering' of 'schikking'.*

* De theosofische inzichten over emanatie en fohat zijn van toepassing op cosmosen van alle niveaus: melkwegstelsel, zonnestelsel, planeet, ja zelfs mens, plant of mineraal. Tenzij anders aangegeven, heeft het woord 'Cosmos' in dit artikel dus een algemene betekenis.

Binnen deze emanatieleer speelt de universele kracht fohat een belangrijke rol. Een van de aspecten van fohat is elektriciteit, en dit komt overeen met de ideeën van sommige moderne onderzoekers, die menen dat het universum in wezen elektrisch van aard is. De Theosofia kan daarbij van grote waarde zijn als bron van impulsen, waaruit vele nieuwe ontwikkelingen in de wetenschap voortvloeien. In dit artikel passen we de zogenoemde deductieve methode toe, de methode die Plato adviseert. Dat wil zeggen: we beginnen bij de universele theosofische beginselen, en vervolgens testen we die door na te gaan of ze door de specifieke feiten kunnen worden bevestigd.

Laten we dan nu kijken welk licht de theosofische leringen over emanatie en fohat werpen op de discussies over het ‘elektrische universum’, ook wel ‘plasma-universum’ genoemd.

2. Kernvragen

Dit artikel is opgebouwd rond de volgende kernvragen:

- Wat is emanatie? — paragraaf 3.
- Wat is fohat en wat is zijn rol bij emanatie? — paragraaf 4.
- Wat zijn elektriciteit en magnetisme en welke rol spelen ze bij het emanatieproces? — paragraaf 5.
- Wat zijn de nieuwe wetenschappelijke inzichten over het elektrische of plasma-universum? — paragraaf 6.
- Zijn er punten van overeenstemming tussen de theosofische begrippen emanatie en fohat, en deze nieuwe wetenschappelijke inzichten over het elektrische universum? — paragraaf 7.

3. Wat is emanatie?

‘Emanatie’ is een uit het Latijn afgeleid samengesteld woord met de betekenis: ‘het naar buiten vloeien’ van wat innerlijk aanwezig is. In de *Handelingen van de Blavatsky Loge* definieert H.P. Blavatsky emanatie als volgt: “iets waaruit iets anders voortkomt in een continu uitvloeiende stroom, en dat bewust emanert”.⁽¹⁾ En met dat eerste ‘iets’ bedoelde ze een leidend bewustzijn, een *bronwezen*. Dit bronwezen emanert ‘iets anders’ en dat is een krachtenveld of ‘sfeer’. Dit krachtenveld wordt in een continu uitvloeiende stroom geëmanerd, en wordt *bewust* geëmanerd.

Laten we het proces van emanatie nauwkeuriger bekijken. In alle mythen van de wereld vinden we het idee dat de mens het kind is van een goddelijke bron, die met vele namen wordt aangeduid. Maar al deze namen drukken dezelfde gedachte uit: een toestand van bewustzijn die

hoger en constanter is dan het menselijke bewustzijn. En volgens de oude tradities emanert niet alleen de mens uit deze spirituele bron, maar emaneren alle wezens – waaronder zonnen, planeten en atomen – uit een bron die spiritueel verder dan hen ontwikkeld is.

Neem het voorbeeld van de embryonale groei van een mens. De eerste, bevruchte cel draagt de vermogens van alle toekomstige organen in zich. Het is de meest universele cel van ons lichaam. Uit deze cel worden ontelbare cellen geboren die dezelfde of juist beperktere vermogens hebben, zoals het vermogen om huid- of spierweefsel te vormen. En deze gespecialiseerde cellen geven op hun beurt geboorte aan nog verder gespecialiseerde cellen, zoals zweetklieren. Het algemene beeld is dus: een lager ontwikkeld wezen manifesteert zich in de ‘sfeer’ van een hoger ontwikkeld bronwezen; tezamen vormen zij een hiërarchische structuur.

In de emanatieleer kunnen we drie sleutelgedachten onderscheiden:

Een hoger bewustzijn emanert op een lager gebied een sfeer, een magnetisch veld, waarin minder ontwikkelde wezens kunnen leven en zich verder ontwikkelen.

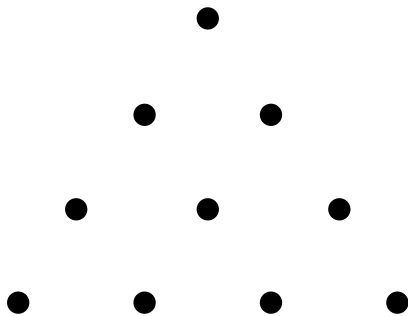
Dit hogere wezen is het bronwezen voor de minder ontwikkelde wezens. Daarbij wil ik erop wijzen dat een bronwezen geen opperwezen is in de traditionele betekenis van dat woord. *Elk wezen*, van welke aard ook, is een bronwezen voor een groep minder ver ontwikkelde wezens. Om een voorbeeld te geven: wij zijn allemaal een bronwezen voor de celwezens van ons lichaam. En tegelijk bouwen deze celwezens het lichaam op van hun bronwezen, de mens. Deze geëmaneerde sfeer, dit magnetisch veld, trekt minder ver ontwikkelde wezens aan en activeert en stimuleert en inspireert ze om hun evolutionaire pelgrimstocht voort te zetten, met als doel om dezelfde spirituele hoogte te bereiken als het bronwezen. Tegelijkertijd dragen deze minder ontwikkelde wezens bij aan de evolutie van het bronwezen, doordat ze samen zijn voertuig of lichaam vormen. Het is van belang erop te wijzen dat het emanatieproces iets wezenlijk anders is dan een ‘scheppingsproces’ in de absolute zin. Het emanatieproces is goed te herkennen in het genoemde voorbeeld van het menselijk embryo. Het menselijk bewustzijn vormt vanuit zijn bewustzijn een magnetisch veld waarin de cellen en atomen in staat zijn te leven en hun passende plaats te vinden. Dit magnetische veld ordent de cellen en atomen op dezelfde manier als een magneet magnetisch materiaal ordent; daarnaast voedt het de cellen en atomen.

Welke relatie is er tussen het bronwezen en de vele minder ontwikkelde wezens die binnen zijn sfeer leven? Het antwoord daarop vinden we in de tweede sleutelgedachte over emanatie:

Overeenkomst in karakter leidt tot wederzijdse aantrekking. Daarom hebben de bladeren van een appelboom allemaal hun kenmerkende bladvorm. En dit verklaart ook waarom je, als je zelf vriendelijk bent, vooral door vriendelijke mensen omringd wordt. De derde sleutelgedachte is:

De minder ontwikkelde wezens zijn – op hun beurt – het bronwezen voor nog minder ontwikkelde wezens.

Stelt u zich, bij wijze van analogie, een boom voor. De wortels van de boom verschaffen de geschikte omstandigheden voor de groei van de stam. De stam doet datzelfde voor de takken, en elke tak doet dat voor de twijgen, en dan zijn we bij de individuele bladeren aangeland. Het emanatieproces produceert een hiërarchie van leven die uit verschillende gebieden of niveaus van bestaan is opgebouwd. Elk wezen is in feite zo'n complete hiërarchie van leven. De oude pythagoreeërs gebruikten de bekende *tetraktys* om dit denkbeeld symbolisch weer te geven (zie illustratie).

De tetraktys van Pythagoras.

4. Wat is fohat en wat is zijn rol bij emanatie?

In het emanatieproces speelt fohat een belangrijke rol.

4.1 Wat is fohat?

De werkwoordstam *foh* is een Tibetaans-Mongools woord dat we kunnen vertalen met 'Buddha-leven' of 'Buddha-vitaliteit'. Fohat is een filosofische term met de algemene betekenis van *cosmisch leven* of *cosmische vitaliteit*, die altijd wordt geleid door Cosmisch Denkvermogen of Intelligentie.⁽²⁾ Waarom gebruikten de Mongolen deze term? Omdat ze weigerden in de prachtige, symmetrische, ma-

thematische en harmonische structuur van het universum dat spel van blinde en ziellose krachten op dode stof te zien, dat zoveel jaren de dominerende wetenschappelijke denkwijze in het Westen was. Zij noemden het fohat want hun bewustzijn zag de cosmische vitaliteit voor wat het in werkelijkheid is — Buddha-leven: de intelligente, *buddhische* grondslag van het gemanifesteerde universum. Fohat is cosmisch leven, geleid door universeel bewustzijn, door universele wijsheid. Zij vatten het universele leven terecht op als de belichaming van de leidende universele intelligentie.

In *De Geheime Leer* drukt H.P. Blavatsky het als volgt uit:

Fohat is het paard; het Cosmisch Denkvermogen is de ruiter.⁽³⁾

De oorsprong van fohat is Cosmisch Kâma (begeerte) in het Cosmisch Denkvermogen.⁽⁴⁾ Fohat kan, in een bepaalde betekenis van het woord, gelijk worden gesteld met het oude, mystieke Griekse woord 'eros'. In de dialoog *Het Symposium* van Plato zien we Socrates met zijn vrienden discussiëren over de kenmerken van de god eros. Ze komen tot de conclusie dat eros noch schoon noch goed kan zijn, omdat je alleen begeert wat je nog niet bezit. Vervolgens spreekt Socrates over de lessen die hij van een wijze vrouw, Diotima genaamd, heeft geleerd. Zij beschreef eros ongeveer als

de begeerte (de liefde) voor het eeuwige bezit van het goede ... en dat de mens, door middel van deze begeerte, onsterfelijkheid tracht te bereiken.⁽⁵⁾

We kunnen hieruit afleiden dat fohat of eros de begeerte, de drijvende kracht is die een wezen van zijn huidige – relatief – disharmonische toestand voert naar een toestand van evenwicht, van harmonie. Deze kracht wordt in de wetenschap aangegeven door de Griekse letter delta, die altijd een *verschil* aanduidt, bijvoorbeeld een verschil in spanning, druk, hoogte, enzovoort.

We kunnen dus zeggen dat op het menselijke gebied fohat overeenkomt met begeerte of passie. Anders uitgedrukt zouden we fohat ook kâma-prâna of prâna-kâma kunnen noemen: begeerte in combinatie met vitaliteit. Deze twee zijn onscheidbaar, omdat er vitaliteit in elk van de menselijke beginselen is. Fohat is de onophoudelijk werkzame, steeds bewegende drijfkracht in de Natuur. Het is continue activiteit en is zowel opbouwend als afbrekend, want juist door de onafgebroken werking van fohat doen zich een oneindig aantal overgangen voor — van de ene fase

van gemanifesteerd bestaan in de andere. Fohat werkt op zowel macrocosmisch als microcosmisch niveau: tussen de zonnen van de melkweg, tussen de elektronen van een atoom, en tussen de atomen zelf.

4.2 Wat is de rol van fohat in het proces van emanatie?

Wat is precies de relatie tussen emanatie en fohat?

Voor ons mensen geldt dat we kunnen zeggen dat we leven in het geëmaneerde krachtenveld, de levenssfeer, de fohatische sfeer, de prânische sfeer van het Goddelijke van ons zonnestelsel. Op vergelijkbare wijze leven de cellen en atomen van ons fysieke lichaam in het geëmaneerde krachtenveld, de levenssfeer, de fohatische sfeer, de prânische sfeer van het Goddelijke van onze menselijke constitutie. In *De Geheime Leer* omschrijft mevrouw Blavatsky de essentiële karakteristiek van fohat als: “de ‘brug’ waardoor de ‘Ideeën’ die in het ‘Goddelijke Denken’ bestaan, als ‘Natuurwetten’ worden afgedrukt op de Cosmische substantie.”⁽⁶⁾

Fohat als cosmisch leven, in de zin van de vitale stroom van een universum, is op te delen in zeven of tien beginselen of elementen.⁽⁷⁾ Elk daarvan is een vitaliteit met zijn eigen *swabhâva* of karakteristiek, en hun eenheid vormt de algemene fohat waarover mevrouw Blavatsky schreef: “Elke wereld heeft zijn Fohat, die alomtegenwoordig is in zijn eigen invloedssfeer. Maar er zijn evenzoveel Fohats als er werelden zijn, die elk variëren in kracht en manifestatieniveau.”⁽⁸⁾

4.3 Uitdrukkingsvormen van fohat

Hoe kan de werking van fohat worden herkend?

Het is belangrijk je te realiseren dat het universum – vanuit theosofisch standpunt – leeft omdat het gevuld is met levende wezens, hoe we die ook noemen: cosmische geesten, planeetgeesten, goden, enzovoort. We leven allemaal binnen de levenssfeer, de fohatische sfeer, de prânische sfeer van de godheid van ons zonnestelsel.⁽⁹⁾

Alle natuurverschijnselen die we om ons heen zien – aardbevingen, meteorologische verschijnselen zoals regen, onweer, wolkbewegingen, stormen, hagelbuien, zonnig en helder weer – zijn uitingen van de vitale essentie van het planeetwezen die in en met het zonnewezen werkt, zoals dit zonnewezen zich weer in de levenssfeer van een nog groter wezen, het melkwegwezen beweegt en dit universele wezen op zijn beurt in een nog weer grootser wezen. Al deze bewegingen zijn gebaseerd op fohat, *de drijvende kracht*, die, zoals zojuist gezegd, door wetenschappers

wordt waargenomen als een *verschil* in bijvoorbeeld spanning, druk of hoogte.

Hetzelfde beeld zien we in de talloze wezens die ons lichaam samenstellen. Zij leven, bewegen en hebben hun bestaan in onze totale menselijke constitutie, die is opgebouwd uit een hiërarchische reeks van ‘hulsels’ of ‘voertuigen’ van de geest. Het is een prachtig beeld, waarin we de symmetrie, harmonie en schoonheid van het universum herkennen. We dienen ons te realiseren dat iedere keer als we een uiting van een natuurkracht zien, we de *automatische* werking zien van ons eigen planeetwezen of mogelijk het zonnewezen. We zouden deze automatische werkingen de *gewoontepatronen* van die cosmische wezens kunnen noemen. Dit is voor ons mensen moeilijk voor te stellen. We kunnen echter een parallel vinden op het menselijke vlak: een levend wezen op een elektron van een van de atomen van mijn lichaam is zich er misschien niet van bewust als ik mijn arm optil. Toch hebben al de samenwerkende krachten die mijn lichaam zijn vitaliteit geven, invloed op elk molecuul, elk atoom en elk elektron in mijn lichaam. Op exact dezelfde wijze hebben de cosmische wezens – de Krachten van de Natuur – zo’n grote actieradius en een intellect dat zo ver reikt en gedurende zo’n lange tijdsperiode werkzaam is, dat wij het niet kunnen bevatten.

Een laatste punt om de algemene beschrijving van fohat compleet te maken, is de idee van de ‘circulaties van de cosmos’. De circulaties van de cosmos zijn de paden en kanalen die de onzichtbare werelden van het zonnestelsel verbinden door middel van vitale cosmische stromen, cosmische ‘zenuwbanen’. Het zonnestelsel heeft, net als het menselijk lichaam, zijn eigen netwerk van zenuwen, slagaderen en aderen, en heeft voorts zijn paden waarlangs de krachten stromen die de verschillende gradaties van cosmisch leven vertegenwoordigen. De zon, als hart en brein van het zonnestelsel, ontvangt de circulaties van het zonnestelsel in zijn noordpool.⁽¹⁰⁾ Deze gaan door het hart van de zon, worden daar gezuiverd en verlaten de zon via de zuidpool. Hetzelfde geldt voor de planeten, zoals onze aarde: hun ingang is in de noordpool en hun uitgang in de zuidpool. En de periodieke pulsen in die circulerende stromen zijn de ‘hartslagen’ van het zonnestelsel als levend organisme. We herkennen hetzelfde beeld in de stromen van het bloedvaten- en zenuwstelsel in het menselijk lichaam.

Met betrekking hiermee wil ik graag een citaat aanhalen uit *Notes on the Bhagavad-Gîtâ* van W.Q. Judge en R. Crosbie:

Er is een wet in de natuur, die werkzaam is in alle onderdelen ervan, zowel in de morele als in de fysieke, en die men nu eens de wet van golfbeweging en dan weer de wet van onderdrukking zou kunnen noemen, terwijl zij op andere tijden verschijnt als trilling en dan weer als aantrekking en afstoting; maar al deze veranderingen zijn slechts schijnbaar, omdat ze in wezen hetzelfde zijn. Bij planten is zij de oorzaak dat het sap in één richting in de stam omhoog gaat en met geen mogelijkheid in dezelfde richting terugstroomt. In onze bloedsomloop zien we dat het bloed vanuit het hart wordt voortgestuwd en dat de natuur heeft gezorgd voor kleine kleppen, die niet toelaten dat het bloed langs dezelfde weg naar het hart terugkeert. De medische en anatomische wetenschap is er niet helemaal zeker van waardoor het bloed deze kleppen passeert: of het de druk is vanuit het hart of dat deze druk van buiten komt, doordat de atmosfeer van buitenaf het bloed als het ware licht vooruit perst. Maar een Occultist wordt niet door dergelijke empirische gevolgtrekkingen beperkt. Hij gaat regelrecht naar de kern van de zaak en verklaart dat de impuls *vanuit het hart* komt en dat dit orgaan zijn impuls ontleent aan het grote astrale hart of het Ākāśa, dat volgens alle mystici een dubbele beweging heeft, een op- en neergaande trilling, de samentrekking en ontspanning van de natuur.⁽¹¹⁾

We vatten de gedachten over emanatie en fohat samen:

- De vitaliteit van cosmische wezens manifesteert zich als fohat, dat wordt geleid door cosmische begeerte.
- Fohat drukt zich uit als een *verschil* in spanning, druk, hoogte, enzovoort, dat streeft naar balans of harmonie.
- Cosmische, aardse en menselijke emanaties werken alle door of via fohatische krachten; deze fohatische krachten houden het organisme in stand door middel van hun ‘circulaties’.

5. Wat zijn elektriciteit en magnetisme en wat is hun rol in het emanatieproces?

5.1 Fohat in relatie tot elektriciteit en magnetisme

Laten we nu de aard van fohat meer in detail beschrijven. In haar *Theosophical Glossary* heeft mevrouw Blavatsky fohat gedefinieerd als “de essentie van cosmische elektriciteit. Een occulte Tibetaanse term voor *Daivīprakṛiti*, primordiaal licht ...”⁽¹²⁾ En *Daivīprakṛiti* omschrijft ze als: “Primordiaal homogeen licht, ... wanneer dit tot dif-

ferentiatie komt, wordt dit licht *Fohat*.”⁽¹³⁾

In het volgende citaat uit *De Geheime Leer* vinden we:

Men moet bedenken dat Fohat, de constructieve kracht van Cosmische Elektriciteit, overdrachtelijk gezegd – evenals Rudra aan Brahmā – ‘aan het brein van de Vader en de schoot van de Moeder’ is ontsprongen, en zich daarna heeft omgezet in een mannelijk en een vrouwelijk beginsel, dat wil zeggen in polariteit, in positieve en negatieve elektriciteit. Hij heeft *zeven zonen* die *zijn broeders* zijn; en Fohat is genoodzaakt telkens weer te worden geboren als twee van zijn zoon-broeders *in te nauw contact met elkaar komen* — of dit nu een omhelzing of een gevecht is. Om dit te vermijden, bindt en verenigt hij degenen van ongelijksoortige aard en scheidt die met gelijksoortig temperament. Zoals iedereen kan zien, heeft dit natuurlijk betrekking op elektriciteit die door wrijving is opgewekt, en op de wet van aantrekking tussen twee voorwerpen van ongelijke, en van afstoting tussen voorwerpen van gelijke polariteit. De Zeven ‘zoon-broeders’ evenwel vertegenwoordigen en verpersoonlijken de zeven vormen van cosmisch magnetisme die in het *praktisch Occultisme* de ‘Zeven Grondslagen’ [in het Engels: ‘Radicals’] worden genoemd, waarvan de samenwerkende en actieve nakomelingen diverse soorten van energie zijn, onder andere Elektriciteit, Magnetisme, Geluid, Licht, Warmte, Cohesie, enzovoort.⁽¹⁴⁾

Samengevat:

- Fohat is de essentie van cosmische elektriciteit en is bipolair, resulterend in aantrekking en afstoting.
- Fohat drukt zich uit in zeven vormen van cosmisch magnetisme die resulteren in ‘energieën’, die we in hun *uitingen* kennen als elektriciteit, magnetisme, geluid, licht, warmte, cohesie, enzovoort.

Als aanvulling hierop vinden we in *De Mahatma Brieven* een verdere uitleg van elektriciteit en magnetisme in de natuur, geschreven door Meester K.H.:

Wij kennen in de natuur geen enkel verschijnsel dat niet enig verband heeft met of magnetisme of elektriciteit — want waar beweging, warmte, wrijving, of licht is daar zullen magnetisme en zijn *alter ego* (naar *onze* bescheiden mening) elektriciteit altijd optreden, als oorzaak of als gevolg — of liever allebei, als we het verschijnsel maar tot in zijn oorsprong peilen. Alle verschijnselen in de vorm van aardse stromingen, aards magnetisme en atmosferische elektriciteit zijn het gevolg van het feit dat de aarde een geëlektriseerde

geleider is, waarvan de potentiaal steeds verandert als gevolg van de rotatie om haar as en haar jaarlijkse baan, de opeenvolgende afkoeling en verhitting van de lucht, het ontstaan van wolken en regen, stormen en winden, enzovoort. Dit kunt u misschien in een of ander leerboek vinden. Maar toch zal de Wetenschap niet bereid zijn toe te geven dat al deze veranderingen te danken zijn aan *ákásisch* magnetisme, dat onophoudelijk elektrische stromen opwekt die erop zijn gericht het verstoorde evenwicht te herstellen.⁽¹⁵⁾

Meer wetenschappelijk gezegd kunnen we dit samenvatten door – in zijn algemeenheid – te spreken over ‘vormen van elektromagnetische energie waarmee alle verschijnselen in de natuur verbonden zijn’. In *De Geheime Leer* vinden we: “Elektriciteit, licht, warmte, enzovoort, worden terecht de ‘Schim of Schaduw van Stof in Beweging’ genoemd, dat wil zeggen, van bovenzintuiglijke toestanden van de stof waarvan wij alleen de gevolgen kunnen waarnemen.”⁽¹⁶⁾ Wetenschappelijk gezegd: elektromagnetische verschijnselen zijn gerelateerd aan bewegende deeltjes, die door hun beweging golfverschijnselen produceren. De moderne wetenschap kent twee manieren om licht te beschrijven: als de beweging van fotonen en als een golfverschijnsel. Uit het bovenstaande kunnen we concluderen dat elektriciteit en magnetisme de stoffelijke tegenhangers of ‘weerspiegelingen’ zijn van universele cosmische vitaliteit — cosmisch elektromagnetisme of fohat. Wetenschappers als Faraday, Maxwell en Lorentz hebben op het gebied van het elektromagnetisme verscheidene wetten ontdekt, die een aantal natuurfeiten verklaren die we later zullen bespreken.

5.2 De rol van elektriciteit en magnetisme in relatie tot het emanatieproces

Laten we nog eens kijken naar het emanatieproces, maar nu in relatie tot en in termen van elektriciteit en magnetisme:

- Een hoger bewustzijn zendt een elektromagnetisch veld of sfeer op een lager niveau uit, waarin minder ontwikkelde wezens kunnen leven en zichzelf kunnen ontwikkelen.
- De minder ontwikkelde wezens zenden op hun beurt een soortgelijk elektromagnetisch veld uit, op een niveau dat nog een stap lager is. De hiërarchie van leven wordt dus opgebouwd op verschillende niveaus. Er ontstaan ‘elektromagnetische velden binnen elektromagnetische velden’.

Of een wezen wordt aangetrokken of afgestoten door een bepaald elektromagnetisch veld hangt af van zijn overeen-

komst met dat type elektromagnetisme. Zoiets doet zich bijvoorbeeld voor bij een komeet. Een komeet reist door de ruimte en kan door de elektromagnetische sfeer van vele zonnestelsels heen gaan, maar wordt ten slotte aangetrokken tot dat ene specifieke zonnestelsel waarmee hij een overeenkomstig elektromagnetisme heeft. De komeet zal zich daar vestigen en zal zijn plaats innemen op grond van een balans tussen de elektromagnetische krachten van aantrekking en afstoting — waarbij, zoals eerder gezegd, de werkelijke oorzaak ligt in het bewustzijn dat achter de komeet werkzaam is.

In de wetenschap wordt dat ‘innemen van je plaats’ van een cosmisch lichaam gewoonlijk toegeschreven aan zwaartekracht. Zwaartekracht is volgens de huidige wetenschap gebaseerd op het idee van de aantrekkende kracht tussen twee lichamen. De grootte van die kracht wordt bepaald door hun massa *en* de aanwezigheid van een bepaald zwaartekrachtsveld.

In de Theosofia echter wordt zwaartekracht, zoals alle verschijnselen in de natuur, toegeschreven aan levende wezens van cosmische omvang, vanwege de vitale elektriciteit of het vitale magnetisme dat uit deze wezens emanereert, in combinatie met de elektromagnetische sfeer waarin zij zelf leven. Zwaartekracht kan dan beschreven worden als een ‘inductieproces’: een kracht die wordt opgewekt door de bewegingen van een wezen binnen de elektromagnetische sfeer waarin hij leeft. Wij zouden zwaartekracht eerder een *gevolg* dan een oorzaak noemen! Meer in het algemeen kan zwaartekracht worden opgevat als de aantrekking en de afstoting – gebaseerd op begeerte – van een wezen tot een bewustzijnssfeer met een specifieke karakteristiek. De Griek Empedocles noemde het haat en liefde.⁽¹⁷⁾ Cohesie tussen atomaire deeltjes is de microcosmische uiting van dezelfde fundamentele eigenschappen die zich in macrocosmische verschijnselen uiten, zoals zwaartekracht.

6. Nieuwe wetenschappelijke inzichten; visies over het elektrische of plasma-universum

In de laatste tien jaar bracht een aantal wetenschappers een nieuwe visie naar voren die gebaseerd is op de aanname dat het universum elektrisch van aard is. Het ‘elektrische universum’, ook wel ‘plasma-universum’ genoemd, is een hypothese, een nieuwe manier om wetenschappelijke feiten te verklaren in het licht van recente kennis over elektriciteit en plasma, en de toepassing van deze kennis op de waargenomen verschijnselen in de ruimte. De term ‘plasma-universum’ is bedacht door Nobelprijswinnaar

(1970) Hannes Alfvén om het belang van plasma in het universum te benadrukken.

Wat is plasma? Het is een gasachtige substantie die bestaat uit vrije, geladen deeltjes zoals elektronen, protonen en elektrisch geladen atomen, die sterk op elektromagnetische velden reageren. De vrije ladingen maken het plasma sterk elektrisch geleidend. Ze kunnen daarom elektrische stromen geleiden en magnetische velden opwekken, wat er onder andere toe kan leiden dat het plasma zich tot zogenaamde filamenten (vezelvormige structuren) samentrekt of insnoert. Plasma wordt vanwege zijn unieke eigenschappen in het algemeen als een aparte toestand van stof beschouwd, naast vaste stoffen, vloeistoffen en gassen. Het wordt daarom de ‘vierde aggregatietoestand van de stof’ genoemd.

Het werk van Hannes Alfvén (1908-1995) en de natuurkundige Kristian Birkeland (1876-1917) heeft ons een dieper inzicht gegeven in de effecten van elektriciteit en magnetisme in het universum. Meer daarover straks. Deze wetenschappers hebben het aannemelijk gemaakt – op basis van theorie en waargenomen feiten – dat de ruimte niet leeg is maar gevuld is met plasma. Vanwege dat plasma ontstaan er in de ruimte elektrische stromen en magnetische velden, die een veel belangrijkere rol zouden kunnen spelen dan we tot nu toe hebben aangenomen. Op basis van hun werk heeft een aantal wetenschappers onlangs de theorie van het ‘elektrische universum’ gepresenteerd. Die theorie houdt het volgende in:

1. Het universum is van nature in hoge mate elektrisch.

Hemellichamen zijn niet elektrisch neutraal maar geladen, waaronder onze zon, de planeten, enzovoort. Wisselwerkingen tussen lichamen zijn hoofdzakelijk elektromagnetisch in plaats van dat ze gebaseerd zijn op zwaartekracht.

2. De stralingsverschijnselen die we in de ruimte waarnemen, leiden niet noodzakelijkerwijs tot de conclusie dat het universum uitzet.

Ik verwijs hier naar mijn lezing over ‘Universele of gespecialiseerde wetenschap’ tijdens de *International Theosophy Conference 2010*, waar ik enige gedachten over dit onderwerp naar voren bracht vanuit zowel een theosofisch als een wetenschappelijk gezichtspunt.⁽¹⁸⁾

De wetenschappers die enthousiast zijn over de theorie van het elektrische universum, zijn dat vooral omdat deze theorie gebaseerd is op goed begrepen principes zoals de wetten van Maxwell. Plasmafysica is hetzelfde in het laboratorium als in het universum. Verschijnselen die we

op laboratoriumschaal waarnemen zijn dezelfde als die we op cosmische schaal waarnemen, met afmetingen van miljarden kilometers. Alleen kunnen de processen op cosmische schaal veel meer tijd in beslag nemen. De elektrische visie op het universum schijnt ook verschijnselen te verklaren die niet zo makkelijk door de theorie van de zwaartekracht worden verklaard.⁽¹⁹⁾

7. Punten van overeenstemming tussen het theosofische idee van emanatie en fohat en de nieuwe inzichten over het elektrische universum

We proberen nu enkele voorbeelden te geven waar het theosofische idee van emanatie en fohat overeenstemt met de theorie van het elektrische universum. En wel op drie niveaus: cosmisch, aards en menselijk.

7.1 Het herkennen van leven: zelfbeweging

Laten we eerst een bruikbare theosofische definitie geven van een levend wezen, van *leven*. De Tweede Grondstelling van *De Geheime Leer* stelt dat cyclische beweging de uitdrukking is van het bewustzijn van een levend wezen.⁽²⁰⁾ Met andere woorden: *panta rhei*, alles verandert en beweegt continu. In overeenstemming met deze Tweede Grondstelling wordt door Plato een zeer interessante en bruikbare definitie van leven gegeven, namelijk: leven wordt gekenmerkt door *zelfbeweging*, oftewel:

- het vermogen om te handelen, zichzelf in beweging te brengen, samen met
- het vermogen om te reageren op de handelingen van andere wezens.

Daarom is de beweging van voorwerpen in de ruimte – draaiend of in rechte lijn voortgaand – die we onder andere zien bij nevels, planeten en melkwegstelsels, al een eerste aanwijzing van leven vanuit het gezichtspunt van de Theosofia!

7.2 Cosmisch niveau: melkwegstelsel

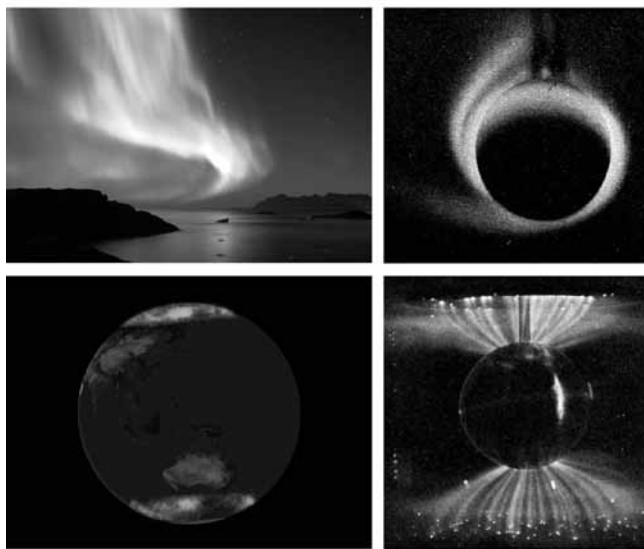
Laten we eens kijken naar het universum op het cosmische niveau. In de cosmos zien we spiraalvormige melkwegstelsels die als geheel een wervelbeweging maken. Deze beweging is een uitdrukking van het ritmische, pulserende leven van het cosmische bewustzijn, dat zich via al zijn niveaus van bestaan tot uitdrukking brengt, en zich astronomisch op het fysieke vlak manifesteert. Daar zien we het als de cyclische werveling van het lichaam van het melkwegstelsel.⁽²¹⁾ En als we deze zelfde regel toepassen

op de wereld van de atomaire deeltjes, kunnen we meteen zien dat de wervelingen van de elektronische lichamen in de atomen, of de draaiing van de atomen zelf, van hetzelfde karakter zijn.

Laten we nu enige wetenschappelijke feiten bekijken. Astronomen hebben verscheidene soorten bewegingen in het universum waargenomen. En vooral als we de visie van het elektrische universum in ons achterhoofd houden, kunnen we daar interessante dingen uit halen.

1. Birkeland-stromen

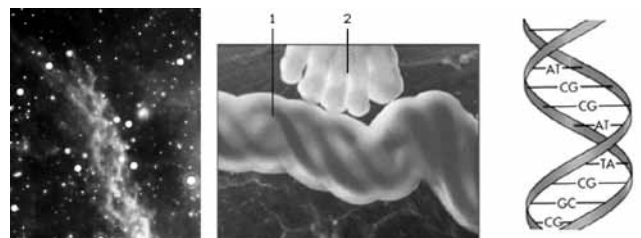
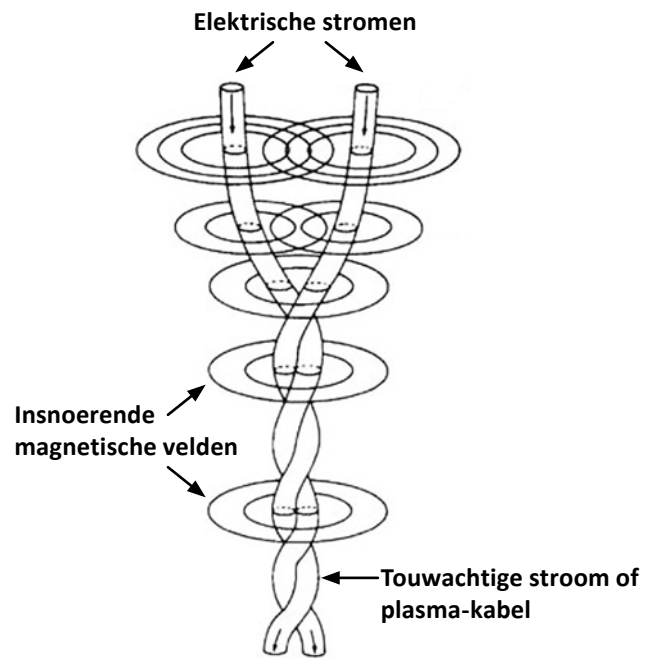
Om te beginnen zou ik de zogenaamde Birkeland-stromen willen noemen. Een Birkeland-stroom heeft meestal betrekking op de elektrische stromen die in de hogere luchtlagen (de 'ionosfeer') van een planeet optreden en daar magnetische veldlijnen volgen. Een voorbeeld is het poollicht op aarde. Poollicht is het gevolg van de wisselwerking tussen de elektrisch geladen deeltjes in het plasma van de zonnewind en het magnetische veld van de aarde.

Op de foto's links zien we Poollicht; rechts zien we afbeeldingen van de simulaties die Birkeland deed met zijn elektromagnetisch model van de aarde ('Terella').

De stromen werden in 1903 voorspeld door de Noorse ontdekker en natuurkundige Kristian Birkeland, die expedities naar de poolcirkel ondernam om het poollicht te bestuderen. Hij maakte een uitgebreide studie van deze stromen. Hij bouwde ook een elektromagnetisch model van de aarde, de 'Terella', om het verschijnsel te simuleren. Birkeland-stromen zijn ook bekend als *field-aligned currents* (stromen die zich richten naar een krachtenveld), *magnetic ropes* (magnetische touwen) and *magnetic cables* (magnetische kabels). Birkeland's theorie beschrijft elke

elektrische stroom in een plasma in de ruimte, die zich naar een magnetisch veld richt. Deze stromen vertonen vaak een vezelachtige of een gedraaid-touwachtige, spiraalvormige magnetische structuur. Dit wordt veroorzaakt door de beweging van een plasma loodrecht op een magnetisch veld.⁽²²⁾ We komen in de natuur gelijksoortige vormen tegen, zoals de menselijke navelstreng en de DNA-spiraal.

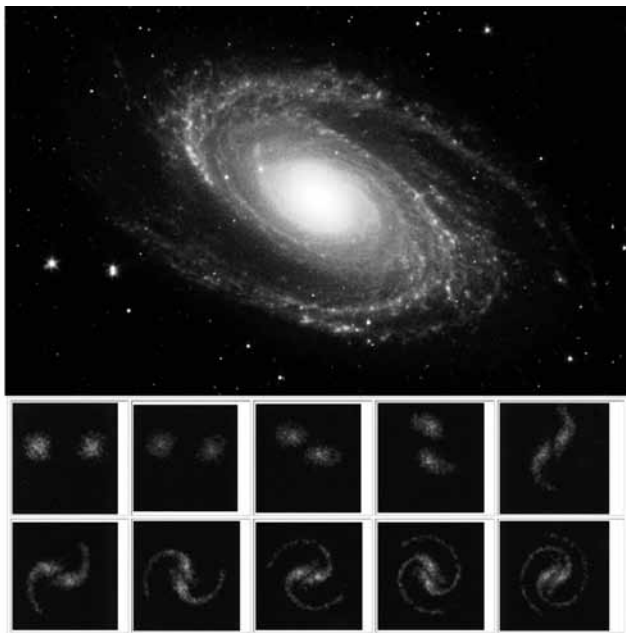
Birkeland-stromen in de ruimte (links) en analoge spiraalvormige structuren in de Natuur zoals de navelstreng en het DNA.

2. Simulatie van de ontwikkeling van een spiraalvormig melkwegstelsel

De vader van het idee van het elektrische of plasma-universum is Hannes Alfvén. Hij kreeg in 1970 de Nobelprijs voor zijn werk over dit onderwerp, hoewel zijn onderzoek helaas meestal wordt genegeerd door het grootste deel van de wetenschappelijke gemeenschap. Al in 1937 stelde hij dat ons melkwegstelsel een grootschalig magnetisch veld bevat en dat geladen deeltjes daarbinnen in spiraalvormige banen bewegen als gevolg van de krachten die door dat magnetische veld worden uitgeoefend. Anthony Peratt, een naaste collega van Alfvén, toonde met laboratorium-

experimenten en computersimulaties aan dat de gesimuleerde ontwikkeling van een spiraalvormig melkwegstelsel nauwkeurig overeenkomt met de waargenomen spiraalvormige melkwegstelsels in de ruimte.⁽²³⁾

Peratt's simulatie van het ontstaan van een spiraalvormig melkwegstelsel. De foto van het spiraalvormig melkwegstelsel werd genomen door de Spitzertelescoop.⁽²³⁾

7.3 Cosmisch niveau: ons zonnestelsel

Laten we nu eens kijken naar ons zonnestelsel.

1. Magnetische veldsterkte

Volgens de Theosofia vindt de evolutie van het leven van een planeet plaats in zeven fasen, die meestal 'Ronden' worden genoemd.⁽²⁴⁾ Vóór de eerste Ronde is er een 'embryonale fase'. De Theosofia leert ons dat de aanwezigheid en kracht van het magnetische veld van een planeet afhankelijk is van de ontwikkelingsfase waarin die planeet zich bevindt. Neem als voorbeeld de planeet Mars. Mars heeft drie Ronden voltooid en is nu in de zogenaamde 'obscuratieperiode' tussen de derde en de vierde Ronde. Dit betekent dat al het leven op de planeet 'slaapt'. Momenteel heeft Mars geen planetair magnetisch veld, geen meetbaar omvangrijk magnetisch veld. Er zijn echter metingen uitgevoerd door het ruimtevaartuig de 'Mars Global Surveyor' die hebben aangetoond dat delen van het Marsoppervlak magnetisch zijn. Dit kan alleen het geval zijn wanneer er ooit een planetair magnetisch veld was. Dit komt overeen met wat de Theosofia zegt: gedurende de derde Ronde was er een planetair magnetisch

veld. Dat veld zal aan het begin van de vierde Ronde weer op sterkte zijn.

Een vergelijkbare situatie is van toepassing op de maan. Sommige rotsformaties op de maan vertonen magnetisme en kunnen worden beschouwd als overblijfselen van een voormalig magnetisch veld. Dit is een wetenschappelijke bevestiging van de theosofische lering dat de maan, als de vorige belichaming van wat we nu onze aarde noemen, zijn zevende Ronde lang geleden heeft volbracht. Om het beeld compleet te maken zijn de magnetische veldsterktes van de planeten in ons zonnestelsel (voor zover bekend) en de beschikbare theosofische informatie over de levensfase van de planeten weergegeven in het onderstaande kader.

Magnetisch veldsterktes van de planeten en de maan in het zonnestelsel,⁽²⁵⁾ vergeleken met de levensfase volgens de Theosofie.⁽²⁴⁾

	Wetenschap	Theosofie	
	Planetair magnetisch veld?*	Magnetische veldsterkte**	Levensfase
Maan	nee	0	dood
Mercurius	ja	0,006	oud (in 7de Ronde)
Venus	nee	0	oud (in 7de Ronde)
Aarde	ja	1	middelbare leeftijd (in 4de Ronde)
Mars	nee	0	'in slaap' (tussen 3de en 4de Ronde)
Jupiter	ja	19519	jong
Saturnus	ja	578	erg jong
Uranus	ja	47,9	erg jong
Neptunus	ja	27	erg jong

* Dit geeft aan of de planeet een meetbaar omvangrijk magnetisch veld heeft. Mars en de maan hebben wel lokaal magnetische velden, maar geen planetair magneetveld.

** Vermeld is de magnetische veldsterkte ten opzichte van die van de aarde. Een magnetische veldsterkte van 27 wil zeggen: 27-maal zo krachtig als het aardse veld.

Hierbij dient een kanttekening geplaatst te worden. De levensfase van een planeet is iets anders dan het evolutionaire niveau van een planeet. Denk bijvoorbeeld aan een kind van tien jaar: dat is minder bekwaam dan een dertigjarige man. Het kind kan echter spiritueel veel verder ontwikkeld zijn dan de oudere man. We kunnen dit kind dan een 'oude Ziel' noemen.

Als we naar de tabel kijken dan kunnen we onderscheid

maken tussen drie groepen planeten:

- de jongere planeten: Neptunus, Uranus, Saturnus en Jupiter;
- de planeten op middelbare leeftijd: Aarde (in zijn 4de Ronde) en Mars (nu ‘in slaap’);
- de oude planeten: Venus en Mercurius (beide in hun 7de Ronde).

We kunnen het volgende uit de tabel concluderen:

- De groep jongere planeten heeft het krachtigste magnetisch veld.
- De oude planeten hebben geen of een nauwelijks waarneembaar magnetisch veld.
- De aarde bevindt zich hier tussenin.
- Mars geeft geen goede vergelijking aangezien deze planeet ‘in slaap’ is.

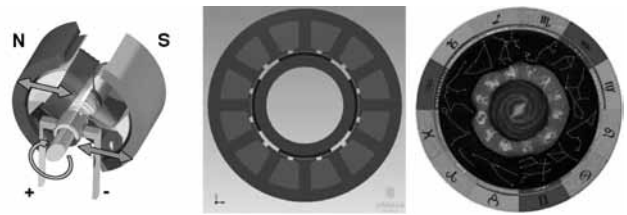
Een krachtig magnetisch veld is typisch een eigenschap die bij jeugd hoort; het past bij de fase waarin een lichaam wordt opgebouwd. Jonge mensen zijn veel energiever en beweeglijker dan volwassenen. Magnetisme is ook een vorm van vitaliteit. Zou het niet logisch zijn om ervan uit te gaan dat kinderen een sterker magnetisch veld hebben dan volwassenen, tenminste op het fysiek-vitale niveau? De analogie tussen mens en planeet lijkt daarom te kloppen.

2. Beweging van de planeten

Over de beweging van planeten wil ik nog het volgende zeggen. In onze uitleg over emanatie zagen we dat we kunnen spreken over de hiërarchische structuur van het universum als ‘leven binnen leven’ en ook als ‘elektromagnetische velden binnen elektromagnetische velden’. Ons zonnestelsel is onder andere omgeven door de twaalf sterrenbeelden en de ‘huizen van de hemelse Dierenriem’. Nu brengt iedere fohatische, magnetische emanatie vanuit de Dierenriem een bijbehorend fohatisch effect in onze aarde teweeg. Vanuit de Theosofia weten we dat de aarde een elektrische geleider is. Een van de consequenties hiervan is dat de aarde, als een groot ‘geladen deeltje’, omwentelingen maakt rondom het centrum van die twaalf fohatische magnetische velden, en dat centrum is de zon.⁽²⁶⁾ Wie thuis is in de fysica zal de analogie met een twaalfpolige gelijkstroom-elektromotor kunnen herkennen.

7.4 Aards niveau

Over onze aardse sfeer is nog het volgende interessante punt te zeggen. Tijdens de zeven actieve evolutiefasen of Rondes wordt iedere planeet beschermd door een deken van cosmische stof, waarin hij zich heeft gewikkeld door zelf die cosmische stof naar zich toe te trekken. Deze deken

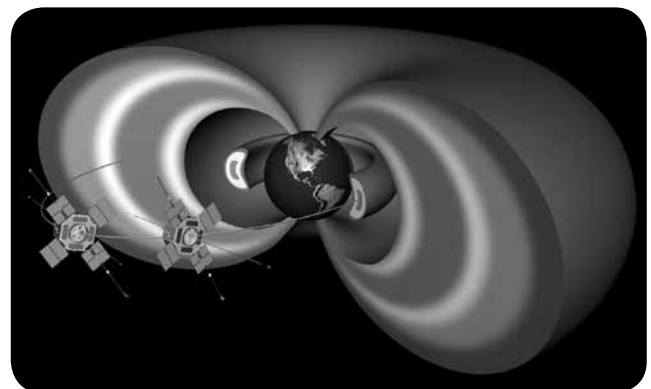
Links de elektromotor (gelijkstroom) met 2 polen. Midden: eveneens maar nu met 12 polen. Rechts: een wentelend hemellichaam temidden van de 12 polen van de Dierenriem — vergelijkbaar met een 12-pools elektromotor.

werkt als schild tegen invloeden van buiten, zoals de zonnewind. Dit schild wordt door de Leraren van mevrouw Blavatsky het ‘meteorisch continent’ genoemd. Het speelt een belangrijke rol in het ontstaan van meteorologische verschijnselen zoals sneeuw, hagel en stormen. Dit feit laat ook zien dat de geëmaneerde aardse sfeer waarbinnen wij leven een in ruimte begrensde sfeer is.

Tussen twee Rondes slaapt het leven op een planeet: de planeet is ‘in obscuratie’, theosofisch gezegd. In deze rustperiode verliest de planeet zijn zichtbare (wolken) en onzichtbare ‘dekens’ van cosmische stof. Deze situatie is van toepassing op Mars, waar nauwelijks sprake is van een atmosfeer. Onze planeet aarde is springlevend en heeft daarom een meteorisch continent. De elektromagnetische wisselwerking tussen de cosmische stof van het meteorisch continent en de aarde zelf produceert, volgens Meester K.H., ten minste twee derde van de aardwarmte.⁽²⁷⁾

Het meteorisch continent fungeert ook als een membraan. De dynamiek in het hele proces zorgt voor uitbreiding of inkrimping van onze atmosfeer en groeiende of afnemende warmteproductie op aarde. Dit veroorzaakt de variatie in temperatuur in onze atmosfeer.

De exacte positie en eigenschappen van het meteorisch continent zijn een onderwerp op zich. Zo zijn de zogenaamde ‘Van Allengordels’ mogelijk een onderdeel van het meteorisch continent, zoals de Meester dat noemde.

Tekening van de binnenste en buitenste Van Allengordels van de Aarde.

Het meteorisch continent is een belangrijk onderwerp voor toekomstige studies over klimaatverandering.

7.5 Menselijk niveau

We kunnen emanatie en fohat ook op menselijk niveau herkennen door naar de samengestelde natuur van de mens te kijken:

- Onze *geest* is ons *blijvende deel*. We kunnen dit blijvende deel ervaren als eenheidsbesef, onze hogere idealen en inzichten, en onze hogere onzelfzuchtige gedachten.
- Onze *ziel* is ons *lerende deel*. We kunnen ons lerende deel ervaren als onze gerichtheid op onze dagelijkse gedachten, verlangens en vitaliteit. We kunnen leren om onze gerichtheid te verschuiven naar onze hogere, onzelfzuchtige gedachten en idealen.
- Ons *lichaam* is ons *vergankelijke deel*. We kunnen dit ervaren als een gerichtheid op ons lichaam en onze emoties.

De Mens, een samengesteld wezen.

In termen van emanatie uitgedrukt, is onze geest het bronwezen voor onze ziel. De ziel ontleent haar bestaan aan de inspirerende fohatische sfeer die vanuit de geest emaneert. En het lichaam ontleent op zijn beurt zijn bestaan aan de fohatische sfeer die vanuit de ziel emaneert. Dit betekent dat wij, menselijke zielen, bepalen in welke mate wij ons identificeren met de inspirerende fohatische krachten die vanuit ons blijvende deel, onze geest, komen of met de fohatische krachten die het karakter hebben van ons tijdelijke deel, ons lichaam.

Volgens de Theosofia zijn we allemaal goden-in-wording. We kunnen van dezelfde kwaliteit worden als het bronwezen in wiens geëmaneerde sfeer we leven. We moeten alleen leren om de goddelijke eigenschappen in ons leven tot uitdrukking te brengen. Patañjali heeft gezegd: “Je wordt wat je denkt.” Dus het karakter van onze gedachten

bepaalt met welk deel van onze samengestelde aard onze ziel zich identificeert; met de geest of met het lichaam. We kunnen hier ook een verband zien met het *HeartMath Institute*. Dit onderzoeksinstituut laat op een lichamenlijk niveau zien dat er relaties zijn tussen de innerlijke aspecten van ons bewustzijn – zoals (de aard en kracht van) onze emoties – en de natuurverschijnselen die zich om ons heen voltrekken (de aarde, het zonnestelsel, enzovoort) en waar wij deel van uitmaken. Zie het artikel van Rollin McCraty in deze *Lucifer*. De belangrijkste vraag hier blijft: wat is ons *motief*? Richten we ons op de spirituele ontwikkeling van onszelf of van *alle* mensen!

8. Samenvatting en conclusies

Ik wil mijn verhaal graag als volgt samenvatten:

1. De oude leer van *emanatie* biedt ons een universele sleutel om te begrijpen hoe ieder wezen zijn bestaan heeft binnen de sfeer van een hoger wezen. ‘Werelden bestaan binnen werelden’. De leer is van toepassing op ieder niveau van het universum: cosmisch, aards, menselijk en atomair. Wij hebben als menselijke wezens de mogelijkheid om één te worden met ons bronwezen: onze geest. De belangrijkste vraag hierbij is: wat is ons motief?
2. In het proces van emanatie speelt *fohat* een belangrijke rol. Fohat is de ‘brug’ waardoor de ‘Ideeën’ die in het ‘Goddelijke Denkvermogen’ bestaan, als ‘natuurwetten’ worden afgedrukt op de *Cosmische substantie*. Fohat manifesteert zich in verschillende vormen. Elektriciteit, zoals wij dat kennen, is een van de laagste daarvan. Wat vitaliteit is in het menselijk lichaam, is elektromagnetisme in het lichaam van het universum.
3. Het huidige wetenschappelijke idee van het universum is gebaseerd op het algemene beeld van zwaartekracht. De synthese van wetenschap en spiritualiteit, gezien vanuit de Theosofia, kan ons leren dat we deel uitmaken van een levend universum. Wat wij cosmisch elektromagnetisme noemen is de stoffelijke vitaliteit van het cosmische wezen waarbinnen wij ons bestaan hebben. De elektromagnetische Natuur lijkt bevestigd te worden door nieuwe wetenschappelijke feiten over het ‘elektrische universum’.

We zouden daarom willen pleiten voor meer en diepere studies op basis van het levende elektrische universum!

Referenties

---

1. Handelingen van de Blavatsky Lodge van de Theosophical Society. deel 1. Theosophical University Press Agency, Den Haag 1995, blz. 83. Engelse tekst ook in: *H.P. Blavatsky Collected Writings*. 15 delen, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1991, deel 10, blz. 359.
2. G. de Purucker, *Esoteric Teachings V. Hierarchies and the Doctrine of Emanations*. Point Loma Publications, San Diego 1987, blz. 29.
3. H.P. Blavatsky, *De Gebeime Leer*. 2 delen, Theosophical University Press Agency, Den Haag 1988, deel 1, blz. 138 (blz. 107-108 orig. Engelse editie).
4. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School*. 2 delen, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1987, blz. 139 (instructie 5 op 22 januari 1930).
5. Plato, *Symposium*. Vele edities, blz. 206a, 207a (universele Plato-paginerings).
6. Zie ref. 3, deel 1, blz. 45 (blz. 16 orig. Engelse editie).
7. Zie ref. 2, blz. 30.
8. Zie ref. 3, deel 1, voetnoot op blz. 173 (blz. 143 orig. Engelse editie).
9. G. de Purucker, *Aspecten van de Occulte Filosofie*. Theosophical University Press Agency, Den Haag 1999, blz. 269.
10. Zie ref. 9, blz. 320.
11. Vertaald uit: W.Q. Judge en R. Crosbie, *Notes on the Bhagavad-gita*. The Theosophy Company, Bombay 1918, blz. 31-32.
12. H.P. Blavatsky, *The Theosophical Glossary*. The Theosophy Company, Los Angeles 1973, blz. 120-121.
13. Zie ref. 12, blz. 94 (lemma Daivi-prakriti).
14. Zie ref. 3, deel 1, blz. 175 (blz. 145 orig. Engelse editie).
15. A.Trevor Barker (red.), *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*. Theosophical University Press, Pasadena, Den Haag, München 1973, blz. 173 (brief 23 B; vraag/antwoord nummer 8).
16. Zie ref. 3, deel 1, blz. 176 (blz. 146 orig. Engelse editie).
17. Zie ref. 3, deel 1, blz. 546 (blz. 497 orig. Engelse editie).
18. Deze lezing is in het Nederlands vertaald: J. Smits, 'Universele of Gespecialiseerde wetenschap?'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 32, nummer 6, december 2010, blz. 103-115.
19. Voor meer achtergrondinformatie over het wetenschappelijke idee van het elektrische universum: <http://www.towardsoneworld.eu/toowEBEU1.php> en <http://www.thunderbolts.info/wp/>.
20. Zie ref. 3, deel 1, blz. 46 (blz. 16-17 orig. Engelse editie).
21. G. de Purucker, *Esoteric Teachings IV. Galaxies and Solar Systems: their Genesis, Structure, and Destiny*. Point Loma Publications, San Diego 1987, blz. 69.
22. W. Thornhill en D. Talbott, *The Electric Universe*. Mikamar Publishing, Portland 2002, blz. 35.
23. Zie ref. 22, blz. 26.
24. G. de Purucker, *Esoteric Teachings VII. The Doctrine of the Spheres*. Point Loma Publications, San Diego 1987, blz. 57-73.
25. Bron: http://certificate.ucl.ac.uk/modules/year_one/www.astronomynotes.com/solarsys/plantblb.htm.
26. Zie ref. 21, blz. 40.
27. Zie ref. 15, brief 23B, vraag/antwoord 8, blz. 175.

Uw Vragen

Vertrouwen in de toekomst

Hoe kunnen we de mensen doen geloven, geloofwaardig maken, dat het in de verre, verre toekomst het bewustzijn (ziel) van de mens bijna niet meer beperkt zal zijn.

Antwoord

Elk individueel wezen zal altijd een bepaalde beperking hebben. Het enige wat geen beperkingen kent, is het grenzenloze. Maar in de toekomst zullen mensen een dusdanig begrip van het grenzenloze hebben, dat heel veel beperkingen die ons nu parten spelen, zullen zijn verdwenen. Hoe kunnen we mensen ervan overtuigen dat dit werkelijk is?

Door mensen naar zichzelf te laten kijken. Mens ken Uzelf, dat is het motto. En met 'Uzelf' bedoelen we dan niet zozeer het persoonlijke zelf, maar ons Universele Zelf. Ieder mens moet daar tenminste een glimp van kunnen opvangen. We vangen die glimp al enigszins op als we een voorstelling van het Hoger Zelf proberen te maken. We moeten onszelf een bovenpersoonlijk ideaal scheppen. Een korte glimp van het goddelijke in ons geeft ons al een vergezicht van een verheven toekomst. Ieder mens heeft, kortom, in zichzelf grootse spirituele mogelijkheden. Die moeten we leren herkennen. Dat geeft zekerheid voor onze toekomst.

Natuurwetten

Heeft de mens invloed op de natuurwetten? Kan hij die veranderen? Door toedoen van de mens ontstaan er zoveel narigheden in de wereld en de natuur. Is dit niet invloed hebben?

Antwoord

Natuurwetten zijn de gewoontepatronen van levende wezens. Deze wezens zijn zoveel verder ontwikkeld dan wij mensen, dat we ze goddelijk kunnen noemen. Hun wetten lijken eeuwigheden voor ons. Niettemin zijn ook de goden groeiende en evoluerende wezens, dus verandert hun gewoontepatroon.

Een vergelijking met de mens kan wellicht veel verduidelijken. Een mens heeft ook een gewoontepatroon. Voor de miljarden levende wezens die bijvoorbeeld zijn lichaam samenstellen – de cellen en de atomen – komt dit gewoontepatroon over als een eeuwigheid, terwijl misschien na enkele dagen de mens dit gewoontepatroon al weer iets gewijzigd heeft. Het ligt voor de hand dat een enkele cel, of een enkel atoom, hoegenaamd geen invloed kan uitoefenen op deze menselijke gewoonten. Zo kunnen wij niet of nauwelijks invloed uitoefenen op de kosmische gewoonten.

De mens staat echter niet los van de natuur. Hij is er een onderdeel van. Hij maakt gebruik van de natuurwetten. Wij mensen maken bijvoorbeeld gebruik van de wet van de zwaartekracht. Daardoor kunnen we hier op aarde bepaalde dingen doen. Maar of we dat vanuit een onzelfzuchtig of zelfzuchtig motief doen, ligt niet besloten in deze wetmatigheid zelf. Het is door dit zelfzuchtige motief waardoor veel narigheden ontstaan. De strikt onpartijdige natuur – de wetmatigheden van kosmische wezens – reageert hierop, met alle ellende van dien.

Bidden tot natuurkrachten

In hoeverre is het mogelijk dat men krachten kan krijgen door tot de zon, licht, wind of planten enz. te bidden.

Antwoord

In het algemeen neemt door bidden je kracht, of in ieder geval je zelfvertrouwen, af, als je tenminste onder bidden verstaat, dat je je richt tot een ander wezen – god, geest, of in uw vraag: zon, licht, enzovoort – en als je dat wezen of die wezens verzoekt je kracht te geven. Elke keer als je het goddelijke *buiten* jezelf plaatst, word je minder krachtig. Vooral natuurvolkeren vereren bepaalde natuurverschijnselen, zoals bomen, de wind, de zon. De esoterische achtergrond hiervan is het feit dat alles in de natuur een levend wezen is, onderdeel van het grootse samenstel van leven dat onze aarde, het zonnestelsel, ja, de gehele kosmos is. Er staat dus niets buiten je. Alles zit in je. Je bent alles. Als je beseft dat alles in je zit, zul je je richten op je innerlijke potenties. Je kunt namelijk ook communiceren met de geestelijke en goddelijke aspecten in je. Communiceren is wat anders dan bidden. Communiceren is het uitwisselen van informatie, van invloed, van leven. Je kunt je afstemmen op die karakteristieken en er vervolgens de invloed van ondergaan. Dan zal je krachtiger worden. Als je daarom onder bidden verstaat, dat je een beroep doet op je *innerlijke* potenties, dan kan dat je inderdaad sterker maken. Maar als je denkt dat deze natuurverschijnselen buiten je staan, is het je erop richten zonde van je tijd en word je er niet sterker van.

Activiteiten Agenda

Lezingen in maart 2012

Den Haag

Van zelfkennis naar Zelfvertrouwen

Praktisch eenheidsbesef

Hoe kunnen we onze hogere, onsterfelijke natuur leren kennen, ermee vertrouwd raken? Kunnen we daarmee de grote levensproblemen geleidelijk oplossen? Hoe kunnen we onze zelfkennis overstijgen en ons Zelfvertrouwen tot de inspirerende kracht in ons leven maken?

In vier lezingen wordt uitgebreid op dit thema ingegaan. In de eerste lezing laten we zien hoe je het Zelf kunt herkennen en ontwikkelen. De tweede lezing toont aan dat als je met Zelfvertrouwen je medemensen bekijkt, je tot een veel humanere en *effectievere* rechtspraak kunt komen. Om het Zelf te vertrouwen hoef je niet blind te geloven, integendeel, je moet je intuïtie aanscherpen. Adviezen daarvoor worden in de derde lezing gegeven. Ten slotte: hoe leef je in het Zelf? De vierde lezing laat zien dat dit alles met *inwijding* te maken heeft.

29 februari	Vertrouwen in je Zelf
7 maart	Vertrouwen in het Zelf van een ander: theosofische rechtspraak
14 maart	Blind geloof of intuïtie
21 maart	Het zijn van je Zelf

Overige steden

Het Karma van wereldleiders

Inspirerende voorbeelden van wereldleiders

Welke innerlijke kwaliteiten moet een leider in de samenleving bezitten? Een heel actuele vraag. Volgens de Theosofia is er sprake van rechtvaardig leiderschap als dat in overeenstemming is met de aard, de processen en de structuur van de Natuur. Wat dat inhoudt is bij hoogontwikkelde wezens en mensen altijd bekend geweest. Het succes van leiderschap vereist wel een goede match met degenen die geleid worden. Is die er niet dan stijgt de kans op revolutie, zoals recent in een aantal Arabische landen. Gelukkig zijn er ook heel inspirerende voorbeelden van samenlevingen – toen en nu – waarbij de leiders de inspiratoren zijn van het volk, dat, al lerend, z'n verantwoorde-

lijkheid neemt om zo zelf te bouwen aan een rechtvaardige en harmonische samenleving.

28 februari	in Utrecht
2 maart	in Amsterdam
7 maart	in Middelburg
13 maart	in Arnhem
18 maart	in Eindhoven
20 maart	in Rotterdam
21 maart	in Leiden

Lezingen in april 2012

Den Haag

Het Karma van wereldleiders

Inspirerende voorbeelden van wereldleiders

Zie de tekst hiernaast.

28 maart	Leiderschap kosmisch getoetst
4 april	Evolutie – revolutie
11 april	Inspirerende voorbeelden van samenlevingen
18 april	Karmisch verantwoorde leiding NU

Overige steden

De Theosofia in het Buddhisme

De leer van Gautama de Buddha is in haar kern de goddelijke wijsheid of Theosofia: ze inspireert vandaag nog evenveel als in de tijd dat deze grote wijze op aarde rondliep.

27 maart	in Utrecht
30 maart	in Amsterdam
4 april	in Middelburg
10 april	in Arnhem
15 april	in Eindhoven
17 april	in Rotterdam
18 april	in Leiden

**Zie www.stichtingisis.org
voor het complete
lezingenoverzicht**

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Marjolein Borst,
Bianca Peeters, Rob Goor

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: Kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 25,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 20,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 3,75
Prijswijzigingen voorbehouden,
Triodos bank 786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in
enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door fotokopieën,
opnamen of enige andere manier, zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International
Study-centre for Independent Search for
truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen en
verspreiden van kennis over de geestelijke
achtergrond van mens en kosmos, vrij van
dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften, en
het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk voor
enigerlei verklaring of mening, die in dit
blad wordt gepubliceerd, tenzij dit uitdruk-
kelijk wordt vermeld.

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer: 50872.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belastend door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

"... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ..."

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)